

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

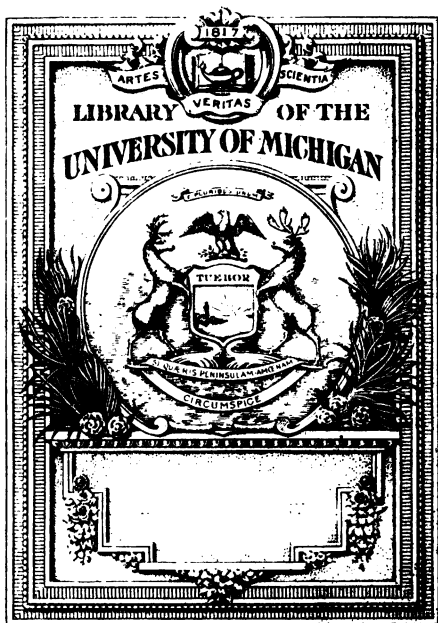
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

BF
1235
.h972

SAMBAND

VIÐ

FRAMLIDNA MENN

EFTIR

^{Gísli}
EINAR HJÖRLEIFSSON *Konan*

44

REYKJAVÍK
ÍSAFOLDARPRENTSMÍÐJA
1905

FYRIRLESTUR
FLUTTUR Í REYKJAVÍK 25. OG 27. APRIL 1905

Scandinavian
Lippuror kynnumtsamar
7-10-31
23849

XX

VIIG langar til að tala um það samband við fram-
liðna menn, sem nefnt er spiritismi.

Og allra fyrst ætla eg að tala um það, *hvers vegna* eg er að tala um hann. Og þá skal eg byrja á því að láta þess getið, að eg geri það nauðugur. Ekki fyrir þá mótspyrnu, sem eg veit það vekur, sem eg segi, né þau háðungarorð, sem fyrir það verða um mig sögð. Eg hefi engan beyg af þess konar. Ekki heldur fyrir tilfinnanlegan skort á *bóklegri* þekking á málinu. Eg hefi töluvert um það lesið, svo frá því sjónarmiði fæ eg ekki betur séð, en að eg hafi nokkurn rétt til að leggja orð í belg. Eg geri það nauðugur fyrir þá sök, að eg hefi svo litla *reynslu*-þekking á spiritismanum. Eg segi alls ekki, að það, sem fyrir mig hefir borið, sé einskisvert. Allir, sem hafa verið sjónarvottar að þeim fyrirbrigðum, telja þau mjög merkileg. Þau sýna að minsta kosti öfl með sumum okkar, sem aldrei hafa gert vart við sig, svo nokkuru okkar sé kunnugt, nema við tilraunir okkar. Þau fyrirbrigði benda meira að segja ríkt á annað líf. En þau færa, að minni skoðun, ekki óyggjandi sannanir fyrir öðru lífi. Þau *kann* að mega skýra á annan veg, samkvæmt þeim sálarrannsóknnum, sem fram hafa farið á síðustu áratugum, þó að þær skýringar mundu verða alt annað en sennilegar eða aðgengilegar í margra augum. Eg vildi langhelzt biða, þangað til

Fridd

11-24-31

eg yrði sjónarvottur að þeim reynslusönnunum, er eg teldi sjálfur óyggjandi.

Hvers vegna bið eg þá ekki eftir því?

Það er vegna þess rangsnúna umtals, sem orðið hefir um málið hér í bænum síðustu vikurnar — í samræðum manna á milli, í fyrirlestrum og í blöðum. Sumpart hefir verið haldið að mönnum skoðunum, sem bygðar eru á megnri vanþekking á málinu. Sumpart hefir verið lagt kapp á að æsa upp tilfinningar manna og hleypidóma gegn þessari hreyfingu, sem nú er vafalaust ein af hinum allra rikustu andlegum hreyfingum mentaheimsins. Eg vil gera það lítið, sem í mínu valdi stendur, til þess að vara menn við að steypa sér út í hleypidómaflóðið. Og þeim, sem komnir eru út í það, langar mig til að hjálpa til að stinga höfðinu upp úr því, áður en þeir eru druknaðir þar andlega. Meðfram vegna þess, að mér finst það svo ógeðslegt að drekkja sál sinni í hleypidómum, En jafnframt vegna hins, að eg tel afarmerkilegan sannleika fólgin í spiritismanum og blátt áfram sviksemi við sannleikann að láta troða hann undir fótum, án þess að hafast neitt að. Og af því að eg trúi því, að allur mikilsverður sannleikur standi í einhverju nánu sambandi við guð, tel eg það líka sviksemi við guð að horfa á það aðgjörðalaus, að sannleikanum sé misþyrmt.

Næst skal eg gera grein fyrir því, hvers vegna eg nota útlenda orðið *spiritismi* en ekki íslenska orðið *andatru* um það, sem eg ætla að tala um. Eg geri það vegna þess, að eg fæ ekki betur séð en að allir þeir, sem trúa á persónulegan guð og annað líf, séu andatrúarmenn. Sérstaklega er sá mikli hluti mannkynsins, sem byggir lífsskoðun sína á frásögnum

heilagrar ritningar, ómótmælanlega andatrúarmenn. Það er alkunnugt, að frá fyrstu blaðsíðum þeirrar bókar og aftur á þá allra-síðustu er alt af öðruhvoru verið að segja frá vitrunum úr heimi andanna og að hin mikilsverðustu og dýpstu sannindi þeirrar bókar eru frá þeim heimi runnin, eftir því, sem kristnir menn trúu og fullyrða. Jafnvel *adventistar* eru gallharðir andatrúarmenn. Þeir trúu ritningunni allri, enn bókstaflegar en nokkurir aðrir. Og þó að þeir trúi því ekki, að andar framliðinna geti nokkuru sinni með nokkuru móti gert vart við sig, af því að mannverurnar séu í dái eftir andlátíð, alt þangað til er þær verða vaktar upp á dómsdegi annaðhvort til sælu og eilífs lífs eða til kvala og tortímingar, þá trúu þeir því samt óhikað, að til sé aragrúi af *djöflum*. Og djöflarnir eru líka andar.

Orðin andatrú og andatrúarmenn vil eg ekki nota um það efni, sem eg ætla að tala um, af því að eg vil ekki taka þau frá neinum, sem eiga þau með réttu. Nú má segja, að orðin *spiritismi* og *spiritistar* sé komið af latneska orðinu *spiritus*, sem þýðir andi, svo að þá séu í raun og veru þeir allir spiritistar, sem eru andatrúarmenn. Það má líka til sanns vegar færa. En að hinu leytinu hafa þessi orð fengið hefð um allan heim sem sérheiti einnar sérstakrar sannfæringar og sérstaks flokks manna. Þess vegna held eg þeim og vona, að þau særi ekkert íslenzkt eyra.

Eftir þennan inngang komum við þá að því, hvað spiritisminn er. Sumt af þeim umræðum um málið, sem hér hafa þegar farið fram, sýnir, að ekki er vanþörf á að gera grein fyrir hugmyndinni sjálfri.

Undirstaðan undir spiritismanum er þekking á því, að atburðir sérstakrar tegundar hafi gerst á dög-

um nútíðarmanna. Þessa atburði nefni eg til bráða-
birgða *dularfull fyrirbrigði*. Þau eru með ýmsu móti.
Menn sjá svipi eða heyra raddir, sem þeir geta ekki
gert sér grein fyrir að séu úr jarðneskum heimi.
Menn fá skynsamleg svör frá líflausum hlutum. Menn
skrifa ósjálfrátt eða tala ósjálfrátt, stundum í meðvit-
undarleysi, stundum í venjulegu ástandi, það, sem
þeir geta ekki vitað og enginn viðstaddur veit, en
reynist rétt, þegar farið er að rannsaka það. Hlutir
eru færðir til af ósýnilegum öflum, jafnvel gegnum
föst efni, t. d. húsaveggi. Ljósmyndir eru teknar af
verum, sem enginn sér með berum augum. Og inni
í stofum manna, og það heimsfrægra visindamanna,
koma fram og hverfa verur, sem tala við menn, láta
vikta sig og mæla, láta telja hjartaslög sín og svo
framvegis, verur, sem enginn hefir enn gert neina
skynsamlega grein fyrir aðra en þá, að þær séu úr
andanna heimi og taki um stund á sig jarðneskan
líkama.

Fyrirbrigðin eru með mörgu öðru móti. En þetta,
sem eg hefi nefnt, nægir til þess að gefa mönnum
nokkura hugmynd um, hvers eðlis fyrirbrigðin eru.
Og eins um hitt, að hér er um stórtíðindi að tefla,
svo framarlega sem þetta er satt.

Nú er ykkur auðvitað sagt, að þetta sé ekki
annað en hégiljur og vitleysa, æstar ímyndanir hjá-
trúarfullra manna. En þar ættu menn að fara var-
lega. Menn ættu að vera athugagjarnir og orðvarir,
eins og Hallgrímur Pétursson ráðleggur. Það er
leiðinlegt að vera staðinn að rostalegu fáfræðishjali.
Og þeir, sem neita fyrirbrigðunum, verða áreiðan-
lega að því staðnir. Það er leiðinlegt að verða að
éta þann graut, sem menn eru búnir að hrækja í.

Og þið getið reitt ykkur á, að þeir, sem nú eru að neita þessum fyrirbrigðum, verða að renna ýmsu niður, sem þeim þykir óþægilegt, nema þeir verði því skammlífari. Og sleppi þeir við það hér í lífi, þá er ekki ólíklegt, að þeir verði að gera það í öðru lífi. Og hver vísar er fyrir því, að það verði *þá* bragðbetta.

Eg segi þetta ekki út í bláinn. Eg byggi það ekki heldur á eigin reynslu, né á reynslu þeirra manna, sem hafa verið að kynna sér þetta mál í samvinnu við mig. Eg veit, að af ýmsum mundi lítið verða úr því gert, þó ekki væri fyrir aðra sök, þá vegna þess, að við erum Íslendingar. Hjá sumum af þjóð vorri er þræslundin orðin svo mögnuð, að þeir geta ekki ætlað löndum sínum þá vitsmuni, að þeir séu færir um að gera sams konar athuganir eins og aðrir menn eru nú að gera um allan mentaðan heim. Eg þarf ekki annað en benda á Þjóðólf í því sambandi. Eg ætla að lofa ykkur að heyra vitnisburð annarra manna, sem þið leggið vafalaust meira upp úr.

Eg byrja þá á enska vísindamanninum *Alfred Russel Wallace*. Hann er félagi í konunglega vísindafélaginu brezka (Royal Society). Hann er einn af fremstu þjóðafræðingum heimsins. Hann kom með breytiþróunarkenninguna samtímis Darwin. Hann er yfirleitt eitt af þeim stórmönnum í andans heimi, sem mentaðir menn bera lotningu fyrir. Í ritgjörð, sem heitir »A Defense of Modern Spiritualism, its Facts and Teachings«, kemst hann meðal annars svo að orði:

»Eg held því fram, að fyrirbrigði spiritismans þurfi í heild sinni *engrar* frekari staðfestingar. Þau

eru nákvæmlega jafn-vel sönnuð eins og hverjar sem helst staðreyndir í öðrum vísindagreinum. Ekkert einasta þeirra verður afsannað með neitun eða fyndni; það verður ekki gert nema með *nýjum* staðreyndum og nákvæmum *ályktunum* af þeim staðreyndum . . . Vottorðunum og sönnununum er svo farið, að vér höfum fullkominn rétt til þess að telja fyrirbrigði spiritismans *fullkomlega sönnuð*«.

Nú kunna menn að segja: Ekkert er að marka Wallace, þó að hann sé heimsfrægur vísindamaður, af því að hann er spiritisti. Eg skal þess vegna benda mönnum á ummæli tveggja annarra manna, sem eru móttstöðumenn spiritismans, manna, sem einmitt á þessu ári eru af alefi að berjast gegn þessari hreyfingu. Í augum sumra eykur það sjálf-sagt gildi ummælanna, að þeir eru ekki að eins *prestar*, heldur líka *danskir*.

Annar þeirra er *Skovgaard-Petersen*. Margir kannast við hann, bæði af ritgjörðum þeim, sem teknar hafa verið eftir hann í »Verði ljós!«, og af bók eftir hann, sem nýlega hefir verið lögð út á íslenzku: »Þýðing trúarinnar fyrir þann, sem vill komast áfram í heiminum«. Í bók, sem nýlega er hingað komin, er rituð *gegn* spiritismanum og heitir: »Kan der leves paa religiøs Overtro?» viðurkennir hann, að fyrirbrigði spiritismans gerist í raun og veru; yfirleitt sé ekki nú unt að efast um það; séu þau ekki óhagganleg, þá verði vitnisburður mannkynsins yfirleitt ekki tekinn gildur. (»De spiritistiske Fænomeners Realitet staar fast, ja staar og falder med Tilforladeligheden af menneskeligt Vidnesbyrd overhovedet«. Bls. 30).

Hinn er *P. Johannes Jensen*, prófastur í Höjslev. Hann hefir í vetur staðið í ritdeilu allhvassri um spiritismaun við einn af helztu mönnum danskra

spiritista. Í blaðinu »Kirken og Hjemmet« hefir hann skrifað grein um bók Skovgaard-Petersens, þá, sem eg tók orðin úr áðan. Um þessa staðhæfing höf. um áreiðanleik fyrirbrigðanna — »borðdans, andasvör, andaskrift, holdtekju anda o. s. frv.« — segir hann, að þó að mörgum, sem ekki hafa rannsakað spiritismann sjálfir, muni þykja hún furðuleg og alt að því ótrúleg, þá sé hún vafalaust rétt. Nú muni ekki nokkur þeirra mörgu visindamanna (lífseðlisfræðinga, eðlisfræðinga, sálarfræðinga), sem rannsakað hafi málið, neita því, að fyrirbrigði spiritismans gerist í raun og veru.

En þó að margir taki sjálfsagt mikið mark á þessum dönsku prestum, get eg samt hugsað mér, að andlegur myndugleiki þeirra sé ekki *öllum* nógur. Þess vegna ætla eg að enda þennan tilvitnanakafli með orðum eftir ameríska prófessorinn *T. J. Hudson*, sem um mörg ár hefir fengist við að rannsaka fyrirbrigði spiritismans, en álitur að *ekki* sé enn sannað, að þau eigi rót sína að rekja til annars lífs en hins jarðneska. Um þessi fyrirbrigði kveður hann svo að orði:

»Það er ekki hægt að kalla þann mann efa-gjarnan, sem á vorum dögum neitar fyrirbrigðum spiritismans; hann er blátt áfram þekkingarlaus, og það væri vonlaus fyrirhöfn að ætla sér að fara að kenna honum«.

Eg gæti haldið áfram með sams konar tilvitnanir marga daga. En eg verð einhverstaðar að láta staðar numið. Og eg ætla að gera það hér. Mér finst þessar tilvitnanir eigi að vera næg bending um það, að ráðleggra sé fyrir fáfræðinga Reykjavíkur, hvort sem þeir eru skólagengnir eða óskólagengnir, að fara dá-

litið varlega, að láta ekki of stórmannlega, að draga, heldur en hitt, úr svivirðingarorðunum við þá menn, sem eru þeim fróðari og hafa rikari löngun en þeir til þess að komast til viðurkenningar sannleikans.

Þessi fyrirbrigði eru grundvöllur spíritismans, eins og eg sagði áðan. En viðurkenning þeirra, sú þekking að þau gerist í raun og veru, er enginn spíritismi. Hún er á sinn hátt alveg sama eðlis eins og þekking um það, að Amerika sé til, að Rómaborg sé til, að gufuvélar og rafmagnslýsing og loftskýti sé til, að flóð og fjara sé til, eins og Isafold komst að orði. Spíritisminn kemur ekki til greina, fyr en farið er að draga *dlyktanir* af fyrirbrigðunum, mynda sér sannfæring um, hvaðan þau stafi, hvernig á þeim standi.

Til þess að vera spíritisti verða menn fyrst og fremst að vera sannfærðir um, að fyrirbrigðin stafi frá *öndum*. En samt er það ekki nóg. Skovgaard-Petersen er ekki spíritisti, heldur spíritisma-fjandi. Hann heldur að fyrirbrigðin stafi frá öndum, það er að segja djöflum — því djöflarnir eru líka andar.

Spíritistar draga þá ályktun af fyrirbrigðunum, að þau, að minsta kosti oft, eigi að eins stafi frá öndum, eigi að eins frá framliðnum mönnum, heldur einmitt frá *þeim* framliðnum mönnum, sem fyrirbrigðin sjálf benda á, að um sé að tefla. Þeir trúu því með öðrum orðum, að unt sé fyrir framliðna menn, undir einhverjum þeim skilyrðum, sem menn vita ekki hver eru, að gera mönnum í þessu lífi viðvart um tilveru sína. Og þeir trúu því jafnframt, að unt sé fyrir menn í þessu lífi, undir sérstökum skilyrðum, sem menn þekkja ekki nema að mjög litlu leyti, að komast í samband við þá framliðna menn, sem sjálfir hafa hug á því sambandi.

Og þegar hingað er komið, get eg ekki stilt mig um að benda á eina endemis-fáfræðivitleysu, sem nýlega stóð í Þjóðólfi. Þar er verið að fárast um, hve óvirðulegar hugmyndir það gefi um annað líf, að andar framliðinna manna verði »kallaðir fram« og spurðir spjörunum úr, séu undirorpnir *valdboði* Pétur og Páls og þar fram eftir götunum.

Í allri veröldinni er ekki til nokkur spiritisti, sem gerir sér í hugarlund, að andar framliðinna manna séu háðir »valdboði« nokkurs manns hér á jörðinni. Í allra veröldinni er ekki til nokkur spirítisti, sem eitt augnablik ímyndar sér, að nokkur andi framliðins manns komist *naðugur* í samband við menn hér á jörðunni. En hitt gera þeir sér í hugalund, blátt áfram af því, að þeir þykjast hafa óræka reynslu fyrir því, að mikill fjöldi af öndum framliðinna manna hafi ríka *þrá* eftir því að gera vart við sig hér á jörðunni. Og þeim þykir ekkert óvirðulegt við það út af fyrir sig. Þeir sjá ekki, að það sé nein óvirðing fyrir Jesúm frá Nazaret, að hann birtist hér á jörðinni, eftir að búið var að krossfesta hann og leggja hann í gegn og grafa hann. Og þó að ólíku sé saman að jafna, þá sjá þeir ekki heldur, að það sé nein óvirðing fyrir framliðinn mann, að hann langi til að gera vini sínum viðvart um, að hann haldi áfram að lifa og hvernig honum líði. Þeir sjá ekki, að það sé nein óvirðing fyrir anda framliðins manns, að hann þrái að varpa sannleiksgeislum inn í vanþekkingar-myrkur jarðneskrar veraldar. Þeir sjá ekki, að það sé nein óvirðing fyrir framliðna móður, að hún þrái að færa barninu sínu heim sanninn um það, að dýrmætustu og fagnaðarrikustu sannindin, sem hún hefir innrætt því, séu áreiðanleg.

Spiritisminn er fölginn í meiru en sannfæringunni um það, að unt sé að komast í samband við framliðna menn. Sú sannfæring er í eðli sinn *þekking-aratriði* að eins. Spiritisminn er líka *trúarbrögð*, að minsta kosti fyrir mörgum.

Eg get ekki með nokkuru móti gert að þessi sinni nákvæma grein fyrir þeim trúarbrögðum. Þau eru auðvitað bygð á kenningum þeirra anda, sem spíritistar taka trúanlega. Grundvallaratriðin skilst mér séu þessi:

Til er einn almáttugur, algóður, alvitur, heilagur og réttlátur guð. Hann sendi á sínum tíma í heiminna anda, sem nefndur var Jesús frá Nazaret, óendanlega fullkomnari anda en vér fáum gert oss í hugarlund, til þess að snúa huga mannanna til sín, sýna þeim leiðina til þess að þeir gætu orðið »eitt með föðurnum« og lýsa þeim með eftirdæmi sínu á veg fullkomnunarinnar. Tilvera mannsins heldur áfram eftir dauðann, og þar uppsker maðurinn nákvæmlega eins og hann sáði hér, miklu nákvæmlegar en vér getum gert oss hugmynd um í þessu lífi. Þar hefir það ekkert gildi, hve mikið eða lítið vér komum með af trúargreinum í huganum, heldur eingöngu hitt, hve vel oss hefir tekist að laga huga vorn eftir guðs vilja: hve miklu óbeit vér höfum á því, sem ljótt er og syndsamlegt, hve ríka og einlæga þrá vér höfum eftir og lotningu vér höfum fyrir sannleikanum og hve ást vor er innileg á því, sem gott er, hve mikið vér erum fúsir á að leggja í sölurnar fyrir það og fyrir meðbræður vora. Bænin er óumræðilega mikilvæg, ekki að eins fyrir þá sem biðja, heldur og fyrir þá, er fyrir er beðið, hvort sem þeir eru lífs eða liðnir. Guð ætlast til, að maðurinn taki stöð-

ugum framförum í vitsmunum, þekkingu, heilagleik og kærleika. Hann verður að þoka sér sjálfur áfram á þessari leið fullkomunnarinnar. En hvenær sem hann fer að vilja hið góða, hvort sem það er í þessu eða öðru lífi, þá fær hann mikilsverðan stuðning frá góðum öndum, sem vaka yfir honum og leiðbeina honum. Lausnargjald fær hann ekkert frá afleiðingum ávirkðinga sinna, en honum er hjálpað til að bæta úr þeim, þegar hann iðrast þeirra af einlægum hug.

Skovgaard-Petersen fullyrðir, að þessar kenningar séu frá djöflinum, af því að þær eru ekki algerlega lúterskar. Davíð Östlund fullyrðir, að þær séu frá djöflinum, af því að ef það sannaðist, að þær væru frá framliðnum mönnum, þá væri í sama bili ein af sérkreddum aðventista orðin að engu. Þjóðólfur fer svo langt, það lengra en allir aðrir, sem eg hefi séð birta speki sína um þetta mál, að hann fullyrðir, að enginn geti tekið mark á fyrirbrigðum spirítismans, nema þeir, »sem varpað hafa fyrir borð kristilegri trú«. Út úr kristninni skal þeim tafarlaust vísað fyrirfram, ef þeir halda því fram, sem ýmsir af merkustu vísindamönnum heimsins telja gersamlega fullsannað, alveg eins og aðrar staðreyndir þekkingarinnar! Ekki vantar umburðarlyndið, eða kærleikspelið, eða gætnina.

Eg veit ekki, hvort ykkur finst þetta ægilegt. Mér fyrir mitt leyti finst það ekki. Mér koma í hug orð Prédikarans: »Sumt er til, sem menn segja um: sjá! það er nýtt! en það hefir þó verið til í gamla daga, áður en vér vorum til«. Svona hefir vitleysan og hrokinn æfinlega verið. Mér dettur í hug sandur af dæmum. En eg ætla að láta mér nægja að minna á eitt þeirra.

Fyrir tæpum 1900 árum var maður austur í Asíu, sem hagaði sér alt öðruvísi en til var ætlast. Hann var að brjóta upp á ýmsum kenningum, sem riðu alveg bág við »réttan« átrúnað, svo mjög, að menn sögðu hann guðlasta. Og hann var að fást við ýmis konar »dularfull fyrirbrigði«. Hann var ekki að *ramnsaka* þau; þess þurfti hann ekki. Hann *framleiddi* þau, til þess að aðrir skyldu geta dregið ályktanir út af þeim. Svo bítæfinn var hann, að hann talaði við Móse og Elías uppi á fjalli í skinandi birtu, að þremur lærisveinum sínum áhorfandi. Spekingar og guðfræðingar þeirrar aldar fullyrtu, að hann stæði í sambandi við djöfulinn. Hann hefir nú um sæmilega langan tíma verið talinn frelsari heimsins. Og þessa dagana hefir allur kristinn heimur verið að halda fagnaðarstórhátið út af því, að hann birtist eftir andlátið.

Og út af þessu djöflaskrafi um spiritismann, sem eg hefi minst á og brigzlunum um það, að þeir hafi varpað kristindóminum fyrir borð, sem vilja fá að mega rannsaka fyrirbrigði spiritismans óáreittir og svivirðingalaust — um annan »spiritisma« er enn ekki að tefla hér og þar af leiðandi í raun og veru um alls engan spiritisma — út af þessu hvorutveggja skal eg benda ykkur á það, að sumir hákristnir og stórmentaðir menn líta á spiritismann sem óumræðilega blessun fyrir kristnina. Eg nefni til dæmis ræðu, sem haldin var í Lundúnum í maímán. 1900. Maðurinn, sem hélt hana, heitir Haweis og er prestur í ensku biskupakirkjunni. Ræðan ber það fyllilega með sér, að maðurinn er fyrirtaks-vel mentaður, skarpgáfaður og mælskur. Hann lauk máli sínu á þessa leið:

»Prestarnir hafa með spíritismanum fengið uppreisn fyrir ritninguna sína. Vér höfum fengið nýjan heimspekilegan grundvöll fyrir ódauðleika eftir þá atóma-umbylting, sem vér köllum dauða. Vér sjáum, að spíritisminn er ekki andstæður friðþægingunni, né kenningunni um hina framliðnu, né samfélagi heilagra. Eru þeir ekki allir þjónustusamir andar, útsendir til að þjóna þeim, sem öðlast skulu sáluhjálpinar? Eg segi, að spíritisminn hafi loks tekið frá oss hugmyndina um þann dutlungafulla, gjör ráða, óskynsamlega guð, sem menn héldu, að dæmdi skepnur sínar á þann hátt, er væri til skammar fyrir hvern algengan valdsmann — vitsmunalaust, miskunnarlaust, meðaumkunnarlaust, skilningslaust — hugmyndina um þann guð, er svo mörgum skynsömum, trúhneigðum mönnum ofbauð að hugsa til. Spíritisminn hefir sagt sig frá þessari guðshugmynd. Hann hefir vísað oss til guðs, er dæmir réttlátlega, — guðs, sem ekki er breytingum háður, er hinn sama í gær og í dag og að eilífu, sem elskar manninn, hvort sem vel gengur eða illa, og flytur hann smátt og smátt til guðdómlegra lífs, — til guðs, sem aldrei breytir stjórnarstefnu sinni, af því að hann breytist aldrei sjálfur. Spíritisminn hefir frætt oss um heiminn fyrir handan djúpið, sem gerir tilveruna léttbærari. Hann vísar oss á líf, en ekki á dauða. — Já, hann fer með oss að miðdepli lífsins og uppsprettu þess, hann leiðir í ljós fyrir oss ljómandi hersveitir þjónustusamra anda, sýnir oss Jakobsstigann, sem nær frá jörðunni upp til himna, stigann, sem englar fara eftir upp og ofan. Spíritisminn hefir gefið oss ritninguna aftur, hefir gefið oss Krist aftur, hefir gefið oss ódauðleikatrúna aftur, og hann hefir gefið oss drottinn aftur«.

Svona segist nú *þessum* presti frá. Er ekki bezt að tala gætilega?

Annars koma trúarbrögð spíritista okkur ekkert við. Eg finn enga köllun hjá mér til þess að fara að halda þeim neitt fram eða verja þau. Þau eru ekki á dagskrá hér. Eg vildi að eins benda mönnum á að vera athugagjarnir og orðvarir um þau eins og annað, er þessu máli kemur við, líta í kringum sig, áður en þeir hlaupa eftir hinum og öðrum staðhæfingum og meira eða minna fráleitum fyrirdæmingarstóryrðum.

En *fyrirbrigðin* eru á dagskrá. Við þau eru menn að fást hér og fyrir það eru þeir svívirtir frammi fyrir þessum bæ og öllum landsmönnum. Fyrir því hverf eg aftur til þeirra.

En því miður verður það aðallega til þess að beiðast afsökunar. Mér væri einkar ljúft að skýra ykkur sem nákvæmast frá sem flestum tegundum, að svo miklu leyti, sem þau eru mér kunn. En eg get ekki mikið sagt þá stuttu klukkustund, sem eg stend hér.

Eg ætla að nota þær mínútur, sem eg á eftir, til þess að minnast fáeinum orðum á algengustu fyrirbrigðin, sem til eru. En eg get ekki komið með meira en örlitlar bendingar. Þau gerast um allan heim, og þau hafa gerst, síðan er allra fyrst fara sögur af mannkyninu. Þegar við vorum litil, titraði í okkur hver taug við að heyra frá þeim sagt. Og jafnvel þegar við erum orðnir rosknir oddborgarar og æsingin er farin úr ímyndunaraflinu, fer um herðarnar á okkur og niður eftir bakinu einhver dularfullur, ýskrandi sæluhrollur við að heyra frá þeim sagt í kvöldmyrkrunum.

Eg á við *svipina*. Íslenzkir spekingar segja vafalaust, að þeir séu ekkert annað en hjátrú og hégómi og hugarburður. Nú orðið hlær mentaður heimur að þeirri fákænsku. Svipasögur hafa verið rannsakaðar vandlega, bæði af visindamönnum í Sálarrannsóknafélaginu brezka og annarstaðar.

Fyrst og fremst er það gersamlega óyggjandi, að áreiðanlegir, alheilbrigðir menn þykjast hafa séð svipi. Vitnisburður þeirra um það efni er jafn-áreiðanlegur eins og vitnisburður mannanna yfirleitt getur verið.

En *hvað eru* þessar sýnir? Þar verður þrautin þyngri, þegar á að fara að leysa úr því. Vafalaust kemur það fyrir, að þær eiga sér engan stað utan meðvitundar þess manns, sem þykist sjá þær.

En það er með öllu fráleitt að skýra allar svipa-sýnir á þann hátt. Tökum til dæmis svipi manna, sem sjást á sama sólarhringnum, sem þeir deyja, 12 stundum fyrir eða eftir andlátíð — því að svipir manna sjást ekki allsjaldan á undan andlátinu. Eftir rannsóknum og útreikningum félagsins, sem eg nefndi áðan, verða líkindin fyrir því, að sýnin sé tilviljün ein og eingöngu komin upp í meðvitund mannsins, er sér, eins og einn á móti nokkurum miljónum. Það er með öðrum orðum nokkurum miljónum sinnum líklegra, að sýnin stafi frá hinum deyjandi manni, en að hún sé skynvilla að eins. Það er margfalt sterkari sönnun en menn að jafnaði verða að byggja á dóma sína í daglegu lífi.

Benda þá svipirnir á framhald lífsins eftir dauðann? Sumir gera það og sumir gera það ekki.

Til þess að gera grein fyrir þessu, verð eg að láta mér nægja í þetta sinn að lesa ykkur þýðingu

F. W. H. Myers,
sem heitir
sem Stead komst
af eins merkasta
merkasta bók

...des... félagnu.
...félags-
...sitt yði
...þess að
...koma
...og sá

[illegible]

pappír: ,13. marz 1886. Hefi í þessu bili séð sýnir á grasflöt-inni: hermann í einkennisbúningi hershöfðingja — unga stúlku krjúpandi frammi fyrir honum. 11,40 e. h'. Maðurinn minn var ekki heima, þegar þetta gerðist, en vinkona mín var gestkomandi hjá mér, svo eg fór inn í svefnherbergi hennar, sagðist hafa orðið dálítið brædd við einhvern hávaða, og spurði hana, hvort eg mætti staldra við hjá henni ofurlitla stund. Fáeina daga á eftir var mjög mikill tangaóstyrkur á mér; en mér fanst þetta svo kynlegt, að eg varð ekkert hrædd, þegar eg sá það.

Svo kemur það upp úr kafinu, að sagan er alt of sönn. Yngsta dóttirin í þessari mjög gömlu og metnaðarriku ætt hafði eignast óskilgetið barn; foreldrar hennar og skyldmennirnir vildu ekki við hana kannast eftir það og hún dó harmþrúningu. Hermaðurinn var náskyldur henni og líka skyldur manningnum mínum; hún reyndi að fá hann — hermanninn — til að fyrirgefa sér og henni tókst það ekki. [Í síðara bréfi er lýst æfiferli Sir X. Ys. Hann var frægur yfirmaður í hernum].

Eg mundi svo glögt eftir andlitsdráttum hermannsins, að þegar eg var, nokkurum mánuðum eftir atburðinn, í heimsókn með manningnum mínum í húsi, þar sem mynd var af honum, þá nam eg stað frammi fyrir myndinni og sagði: „Sko! Þarna er hershöfðinginn!“ Og það stóð líka heima; það var hann.

Í síðara bréfi segir frú M., að sýnin, sem hún sá á grasflöt-inni, hafi ekki horfið alt í einu, heldur hafi verið eins og hún leystist sundur smámsaman; hún fór ekki frá dyrunum, fyrir en sýnin var með öllu horfin. Hún vissi ekki af myndinni í herberginu, þar sem hún sá hana, og hafði aldrei fyrir komið inn í það herbergi. Ógæfan henti stúlunnar 1847 eða 1848. Frúin getur þess og, að heiðarlegur verzlunarmaður þar í nágrenninu hafi sagt, þegar hann heyrði getið um atburðinn: „Það er ekkert sjaldgæft að sjá hana þar, aumingjann! Illa var farið með þá stúlku“.

Svo hefir maðurinn konunnar, sem sögunnar segir, hr. M., borið vitni um málið skriflega 23. des. 1891. Hann segist ekki hafa minnst neitt á myndina við konuna sína, áður en hún sá hana, en sér hafi verið forvitni á, hver áhrif myndin hefði á hana. Í sama bili sem hún hefði komið inn í herbergið, hefði hún næstum

Því hrokkið aftur á bak, fölnað, hvest augun á myndina og sagt: „Þarna er hershöfðinginn!“ Hann segir og, að konunni sinni hafi verið ókunnugt um það, er gerst hafði í ætt hans, enda hafi ólán stúlkunnar næstum því verið gleymt.

Myers heldur því fram, sem virðist vera mjög skynsamlegt, að þessi saga og aðrar, sem henni eru líkar, bendi ekki á framhald lífsins eftir dauðann. Hún gerir hvorugt í því efni. Frá því er atburðurinn hefir gerst hér í heimi og þangað til frú M. sér hann endurtakast, er liðið alt að 40 árum. Það virðist ekki líklegt, að persónurnar séu að leika sama harmleikinn eftir allan þennan tíma. Tilgáta Myers er sú, að þessi og þvilik fyrirbrigði standi ekki í neinu sambandi við tilveru eftir dauðann, séu ekki annað en myndir úr jarðnesku lífi hinna látnu manna, myndir, sem hafi fest sig, vér vitum ekki hvernig, á eitthvað, sem vér vitum ekki, hvað er, myndir, er þeir svo geti skynjað við og við, er gæddir eru hæfileik til þess.

En þó að önnur eins fyrirbrigði og þetta bendi ekki á annað líf, þá benda þau samt óneitanlega á það, að Shakespeare hafi á réttu að standa, þegar hann lætur Hamlet segja, að til séu fleiri hlutir milli himins og jarðar en speki mannanna dreymir um. Það bendir oss út á ómælilegt reginhaf órannsakaðra *jarðneskra* efna. Það bendir okkur á að láta ekki of stórmannlega út af þekkingunni, okkur, börnunum, sem erum að leika okkur að skeljunum í fjörusandinum, eins og Newton komst að orði.

Eg kem þá að hinni sögunni. Hún er í bréfum til ritara amerísku greinarinnar af Sálarrannsóknafélaginu. Tveir amerískir vísindamenn ábyrgjast áreiðanleik sögumanna.

11. jan. 1888.

Kæri herra. — Félag yðar hefir nýlega gefið út tilmæli um, að menn skýri því frá sálarlegum fyrirbrigðum, sem áreiðanlega hefir orðið vart við. Eg sendi því virðingarfyllt yðar ágæta félagi til ihugunar eftirfarandi frásögn af merkilegum atburði, og skal jafnframt láta þess getið, að sá atburður hefir haft ríkari áhrif á huga minn en öll önnur atvik lífs míns samanlögð. Eg hefi aldrei minnst á hann við aðra en fjölskyldu mína og fáeina nákomna vini mína, því að eg vissi vel, að fáir mundu trúa honum eða að öðrum kosti kenna um einhverri truflun á huga mínum um það leyti, sem viðburðurinn gerðist; en eg veit vel, að eg hefi aldrei verið heilsubetri né höfuð mitt og hugur skýrari en þá.

Árið 1867 dó eina systirin, sem eg átti, 18 ára gömul stúlka, skyndilega úr kóleru í St. Louis, Mo. Mér þótti mjög vænt um hana og eg tók mér andlát hennar sérstaklega nærri. Nálægt einu ári eftir andlát hennar varð eg farsali, og það var árið 1876, á einni af ferðum mínum vestur um Bandaríkin, að viðburður sá gerðist, sem eg ætla að skýra frá.

Eg hafði leitað viðskifta í bænum St. Joseph, Mo., og var kominn inn í herbergi mitt í Pacific House til þess að senda pantanir mínar; þær voru óvenjulega miklar, svo að eg var í einkar góðu skapi. Eg var auðvitað að hugsa um þessar pantanir, og vissi, að verzlunarkúsi mínu mundi þykja vænt um, hve vel mér hafði gengið. Eg hafði ekki verið að hugsa um systur mína heitna, né um líðinn tíma að neinu leyti. Þetta var rétt um hádegðið og sólin skein glatt inn í herbergið mitt. Eg var að reykja vindil og var önnur kafinn við að skrifa pantarnir mínar; þá varð eg alt í einu þess var, að einhver sat vinstra megin við mig og studdi öðrum handleggnum á borðið. Eg sneri mér snögglega við og sá greinilega hina látnu systur mína; eg horfði fast framan í andlitið á henni svo sem eina sekúndu, og eg var svo sannfærður um, að það væri hún, að eg stökk upp fagnandi og nefndi hana með nafni. Um leið og eg gerði það hvarf sýnin á einu augabragði. Eg varð eðlilega steinhissa og orðlaus og m'r lá við að efast um, að eg hefði verið vakandi; en eg var með vindilinn í manninum og hélt á pennanum í hendinni og blekið var enn ekki þornað á bréfinu, sem eg var að skrifa, og af því sannfærðist eg um, að mig hafði ekki verið að dreyma og að eg hafði verið glaðvakandi. Eg var svo nærri henni, að eg hefði

getað komið við hana, ef það hefði annars verið unt, og eg tók eftir andlitsdráttunum, svipnum og öllum búningnum o. s. frv. Hún leit út eins og hún væri lifandi. Hún leit inn í augu mín með góðlátlegum og alveg eðlilegum svip. Hörundið var svo lifandi, að eg gat séð roðann eða rakann á yfirborði þess, og yfirleitt var engin breyting á andlitinu frá því, er hún var lifandi.

Nú kemur merkilegasta *staðfestingin* á frásögn minni, staðfesting, er þeir geta ekki véfengt, sem vita, að það hafi í raun og veru gerst, sem eg segi frá. Þessi vitrun, eða hvað þér nú viljið kalla það, hafði svo mikil áhrif á mig, að eg lagði á stað heim með næstu járnbrautarlest, og sagði frá því, er fyrir mig hafði borið, í viðurvist foreldra minna og fleiri manna. Faðir minn er óvenjulegur greindarmaður og einkar praktiskur; hann hafði tilhneiging til þess að henda gaman að mér, þegar hann sá, hve alvarlega eg tróði því, sem eg var að segja; en hann varð líka forviða, þegar eg sagði síðar frá ljósrauðu striki eða rispu hægramegin á andlitinu á systur minni, rispu, sem eg hafði greinilega séð. Þegar eg mintist á þetta, stóð móðir mín upp titrandi, og það lá við, að liði yfir hana. Jafnskjótt sem hún hafði náð sér svo aftur, að hún gæti tekið til máls, sagði hún — og tárin runnu ofan eftir andlitinu á henni, — að það væri áreiðanlegt, að eg hefði séð systur mína, því að enginn lifandi maður annar en hún hefði vitað af þessari rispu. Þessi rispa hefði komið hjá henni sjálfri af slysi, þegar hún var að hagræða líkinu. Hún kvaðst vel muna eftir því, hvað sárt sig hefði tekið það, að hún skyldi óvart hafa skemt andlitid á látinni dóttur sinni, að hún hefði, án þess að nokkur vissi, vandlega falið þessa grunnu rispu með dufti o. s. frv., og að hún hefði aldrei minst á þetta við nokkurn lifandi mann alt fram á þennan dag. Sönnunin fyrir því var sú, að hvorki hafði faðir minn, né neinn af skyldmönnum okkar orðið rispunnar var, og þeim var allsendis ókunnugt um þennan atburð, *en eg sá rispuna eins greinilega eins og hún væri nýkomín á andlitid*. Svo kynlega mikil áhrif hafði þetta á móður mína, að eftir er hún var háttuð, fór hún upp úr rúminu og klæddi sig, kom til mín og sagði mér, að hún að minsta kosti *vissi*, að eg hefði séð systur mína. Fáum vikum síðar dó móðir mín glöð og ánægð af þeirri trú, að hún fengi í betra heimi að hitta dóttur sína, sem hafði verið augasteinninn hennar.

Í síðara bréfi bætir hr. F. G. þessu við:

Ekkert var andakent eða vofulegt við systur mína, hvorki líkamann né búninginn; útlitið var alveg eðlilegt, og hún var í þeim búningi, sem hún var í venjulega og eg þekti svo vel. Hún sat svo við borðið, að eg gat ekki séð hana nema *upp frá mittinu*, og útlit hennar og alt, sem utan á henni var, er óafmáanlegt úr huga mínum. Eg fékk jafnvel tíma til að taka eftir kraganum og ofurlitilli brjóstnáli, sem hún var með, og eins eftir kambinum í hári hennar, sem hún setti í hárið á þann hátt, er þá tíðkaðist með ungum stúlkum. Ekkert var það, er sérstaklega hefði fest þessi fót í huga mínum né móður minnar, fremur en önnur fót, sem hún hafði verið í. *Nú hefi eg gleymt öllum vörum kjólum hennar, nælum og kömbum*, en eg gæti farið í fatakistuna hennar (sem er enn alveg eins og þegar hún skildi við hana) og valið úr einmitt þann kjólinn og þá skrautgripina, sem hún var með, þegar hún birtist mér; svo vel man eg eftir þessu.

Þér skiljið það rétt, að eg hafði lagt á stað heim fyrir en eg hafði ætlað mér; þetta hafði haft svo mikil áhrif á mig, að eg gat naumast um annað hugsað; sannleikurinn var sá, að eg hætti við ferðalag, sem eg var nýbyrjaður á, og ef ekkert hefði komið fyrir, hefði eg haldið því áfram einum mánuði lengur.

Hr. F. G. segir enn í bréf til dr. Hodgson. 23. jan. 1888:

Samkvæmt tilmælum yðar legg eg hér innan í bréf frá föður mínum, með áskrift bróður míns, til staðfestingar frásögn minni um sýn þá, er eg hefi séð. Eg vil bæta því við, að faðir minn er einn af elztu og mest virtu borgurum í St. Louis Mo., kaupmaður, sem hætt hefir við verzlun og á vetrarbústað í —, Ills., fáar mílur frá járnbrautinni. Hann er nú sjötugur, en heldur sér merkilega vel á líkama og sál, og er líka mjög vel lærður maður. Eins og eg hefi sagt yður, er hann traudur til að trúa hlutum, sem skynsemin getur ekki skýrt. Bróðir minn, sem ritar á bréfið, hefir átt heima í Boston 12 ár, rekur verzlun á —stræti, eins og sjá má á yfirskriftinni yfir þessu bréfi, og hann mundi verða síðastur manna til þess að leggja trúnað á staðhæfingar, sem ekki hafa verið færðar góðar og gildar sannanir fyrir. Aðrir, sem viðstaddir voru (að móður minni meðtalinni), eru nú dánir, eða voru svo ungir, að þeir muna nú ekki nema óljóst eftir málinu.

Þér takið eftir því, að faðir minn minnist á rispuna; það

var hún, sem kom okkur öllum í vandræði, jafnvel honum, enda höfum við aldrei getað gert okkur grein fyrir henni, aðra en þá, að eg hafi í raun og veru á einhvern dularfullan hátt séð systur mína *niú drum eftir lát hennar*. Eg hafði sérstaklega tekið eftir og lýst fyrir foreldrum mínum og skyldmönnum þessari ljósrauðu rispu. Við vorum öll afdráttarlaust sannfærð um, að enginn hefði um hana vitað nema móðir mín, sem hafði óvart verið völd að henni.

Þegar eg sagði sögu mína, hlustuðu auðvitað allir á mig og öllum þótti mikils um vert; en sennilega hefðu menn látið þetta eins og vind um eyrun þjóta og talið það einhverja dutlunga úr endurminningunum, ef eg hefði ekki spurt um rispuna. Á sama augnabliki, sem eg mintist á hana, stökk móður mín upp, eins og hún hefði orðið fyrir rafmagnsstraumi, ef því að hún hafði haldið rispunni leyndri fyrir öllum, og *hún ein* gat gert grein fyrir henni. Móðir mín var einlæglega kristin kona, hafði um 25 ár verið forstöðukona fyrir stórum sunnudagaskóla í kirkjufélagi sínu, Suður-Mépódistu, og var í stjórnarnefnd margra guðspakkastofnana, enda var hún hámentuð kona. Engin var þá í meiri metum í borginni St. Louis, og auk þess var hún gædd óvenjulega mikilli heilbrigðri skynsemi.

Eg minnst á þessi atriði til þess að þér fáið hugmynd um, hvers konar menn og í hverju áliti þeir eru, sem leita verður vitnisburðar hjá í þessu máli.

F. G.

Frá hr. H. G.:

—, Ills., 20. jan. 1888.

Elskulegi F. — Eg hefi fengið bréf þitt frá 16. þ. m. Til svars upp á spurningar þínar viðvíkjandi þeim viðburði, er þú sást Annie okkar í St. Joseph, Mo., skal eg taka það fram, að eg man eftir því, að þú sagðir, hvernig hún hefði litið út í hversdagsheimabúningi og sérstaklega sagðir þú frá rispunni (eða rauðum bletti) á andliti hennar, sem þú gatz ekki gert þér grein fyrir, en móðir þín skýrði til fulls. Bletturinn kom, þegar hún var að hagræða höfðinu í líkkistunni, og var þakinn dufti. Allir, sem heyrðu þig segja frá sýninni, héldu, að þú segðir satt. Þú veizt vel, hve gjarnt mér er til að efast um hluti, sem skynsemin getur ekki skýrt.

H. G. (faðirinn).

Eg var viðstaddur og ber því vitni, sem að ofan er sagt.
K. G. (bróðirinn).

Dr. Hodgson heimsótti hr. F. G. síðar og ritar Myers á þessa leið:

St. Louis, Mo., 16. apríl 1890.

Í samræðu við mig segir hr. F. G., sem nú er fjörutlu og þriggja ára, að sérstaklega hafi verið kært með móður hans, systur og honum sjálfum.

Þegar hann sá sýnina, sat hann við lítið borð, sem var um tvö fet að þvermáli, og studdi vinstri handleggnum á borðið. Skeinan, sem hann sá, var hægramegin á nefinu á systur hans, var hér um bil $\frac{3}{4}$ þumlungs á lengd og var nokkuð hrufótt. Þegar viðburðurinn gerðist, átti hann heima í St. Louis. Móðir hans andaðist innan tveggja vikna frá því, er hann sá sýnina. Andlitíð á systur hans var tæpast eitt fet frá andlitinn á honum sjálfum. Sólin skein á það inn um opinn gluggann. Sýnin hvarf eins og hún hefði gufað burt á einu augabragði . . .

Hr. G. virðist vera fyrirtaks vitni.

R. Hodgson.

Myers telur ekki skynsamlegt að gera sér aðra grein fyrir þessari sögu, en að maðurinn hafi í raun og veru séð fyrirbrigði úr andans heimi. Honum þykja líkur til, að stúlkan framliðna hafi vitað um, að andlát móður hennar var í nánd. »Þetta fellur svo vel saman, að það verður ekki gert að engu með neinum skýringum«, segir hann; »syninum er komið til að fara heim til þess að geta séð móður sína, einu sinni enn fyrir andlát hennar, með því eina ráði ef til vill, sem dugði til þess; og móðirin sjálf fær nýjan styrk við vitneskjuna um það, að dóttir hennar elskar hana og á von á henni«.

Eg hefi þá að eins getað sagt ykkur frá *einu* fyrirbrigði, sem vísindamennirnir geta ekki gert annað úr en að það bendi út yfir dauðann. Þá erum við

að eins komin að landamærum spíritismans. Nú væri það óneitanlega freistandi að fara með ykkur í anda inn á sjálft undraland spíritismans, þar sem táknin og stórmerkin gerast, eftir því, sem þeir fullyrða, er þangað hafa komið. Eg geri það einhvern tíma síðar, ef eg kemst til þess og eg verð þess var, að menn langi nokkuð til þess.

En eg verð að láta hér staðar numið í þetta sinn. Eg veit, að þið endist ekki til að hlusta á mig lengur. Eg veit, að þið getið ekki fengið neina heildarhugmynd um spíritismann af þessu, sem eg hefi sagt. En eg ætlaði mér það ekki heldur. Eg hugsaði ekki svo hátt. Mér er alls ekki unt að koma með neina heildarlýsing á jafn-viðtæku máli á örstuttri stund.

Annað hefi eg viljað gera, hvernig sem það hefir tekist. Eg hefi viljað færa nokkurar ástæður, sundurleitar ástæður vitaskuld, en ástæður *samt*, fyrir því, að varast beri annað eins rotagaspur um málið eins og staðið hefir í Þjóðólfi og Reykjavíkinni — þennan vanþekkingar-vaðal um háleitt málefni, sem er höfundunum til smánar, skynsömum mönnum og fróðum til gremju og andlegum smælingjum til ásteytingar.

Eg bið ykkur afsökunar á því, að eg hefi gert ykkur töf og ónæði með því að verða valdur að því, að þið komið hingað í þetta sinn. Mér hefði ekki komið það til hugar nema eingöngu af þeim ástæðum, sem eg tók fram í upphafi þessa máls.

En á hinu bið eg engrar afsökunar, að eg er, af veikum mætti auðvitað, en af einlægri sannleiksþrá, að kynna mér af eigin sjón þau fyrirbrigði, sem benda út yfir gröfina. Eg hefi fylsta rétt til að gera það óáreittur, frá hverri hlið, sem á það er litið. Og *mér* kemur ekkert meira við en það, hvort eg

og ástvinir mínir eiga að lifa eftir dauðann. Og eg man ekki heldur eftir neinu, sem *mannkyninu* kemur meira við en það, hvort hver einstaklingur eftir annan, hver kynslóðin eftir aðra getur gert sér von um að mega sækja æ hærra og hærra á brekkuna, þangað sem gnæfir fjallstindur fullkomunnarinnar í vitsmunum og þekkingu og heilagleik og kærleika, eða hvort sérhver mannssál á að sökkva niður í hyl-dýpi tilveruleysisins. Miljónir manna á jarðarhnett-inum, þar á meðal nokkurir af frægustu vísinda-mönnum veraldarinnar, fullyrða, að um þetta geti menn í þessu lífi fengið reynsluþekking. Mér finst ekki sæmdarauki fyrir mennina að hafa enga löngun til að forvitnast um, hvort þetta er satt.

Eg veit, að til eru sterktrúaðir menn, sem fullyrða, að þeir þurfi engra frekari sannana við en þeirra, sem í kristindóminum eru. Það er gott fyrir þá. En eg get ekki skilið, að þeim geti verið nein mótgjörð í því, að við hinir, sem litiltrúaðri erum, fáum líka fulla vissu, ef þess kynni að verða audið. Mér finst þeir ættu að minnast þess, að einn af lærisveinum frelsarans hét Tómas. Hann hafði fengið margfalt ríkari sannanir fyrir upprisu meistara síns en við höfum fengið, ef Jóhannesar guðspjall segir rétt frá. Hann talaði við menn, sem höfðu talað við Jesúm eftir upprisu hans. En hann þverneitaði að taka vitnisburð þeirra gildan. »Sjái eg ekki nagla-förin í hans höndum og láti fingur minn í þau, og hönd mína í síðu hans, þá trúi eg ekki«, sagði hann. Og hann var *samt* einn af lærisveinum Krists og einn af postulum hans.

Eg veit líka, að það verður sagt — eg hefi þegar séð vikið að því á prenti — að það sé nokkuð hlægi-

legt að hugsa sér, að *við*, eg og þeir vinir mínir, sem erum að fást við rannsókn á dularfullum fyrirbrigðum, getum komist að raun um nokkurn skapaðan hlut, sem mannkyninu kemur við. Getur vel verið. En eg sé samt ekkert hlægilegt við það, að við leitum sannleikans. Og það ætlum við að gera, hvað sem hver segir.

NÝ DÖNSK ORÐABÓK.

Aðalhöfundur Jónas Jónasson. Rvík 1896 (8+616 bls.). Um hana segir Jón Ólafsson (Sunnanf. VII. 30, 33, 35):

Danska orðabókin er *gróði* bókmentum vorum og máli. Og með því er mikið sagt.

Þýðingarnar eru langbezta verkið í bókinni. Urmull nýyrða er upptekinn eftir öðrum og mýmörg mynduð af útgefandanum (B. J.) og hjálparmönnum hans, og mörg af þeim góð, *mörg ágæt*; sum, eins og von er til, miður heppileg. En um það er ekki svo mikið að fást. Þeim má hafna, sem fánýt pykja, en hin hagnýta. Bókin hefir *auðgað* bókmentir vorar *stórkostlega* að þessu leyti; og þetta var *vandaverkið mesta*.

(Hér) hafa menn fengið nýja og góða bók, *stórnýta* og gagnlega . . .

Prófessor, dr. Finnur Jónsson segir (Eimreið. III. 230—31):

Það var sönn þörf á þessari bók. Og það er vel frá henni gengið; prentið er skýrt og aðalorðin prentuð með feitu letri . . .; stendur bókin að þessu leyti jafnfætis öðrum þess kyns bókum í útlöndum.

Vér erum þess fullvissir, og höfum þózt geta saunfærst um það, að í bókinni muni vera flest þau orð úr dönsku máli, sem taka þurfi og nokkur von sé til, að leitað muni verða að í henni. —

Annar höfuðkostur á bókinni (en sá, að þar eru tekin upp í þýðingarnar góð og gömul gullaldarorð, þar sem við þótti eiga) er sá, að hvarvetna er leitast við að þýða orð með orði, en ekki með skýringargrein (það —

að . . .«); að því leyti tekur bókin fram orðabók Konráðs, sem annars er svo ágæt.

Kostar heft 5 kr., bundin 6 kr.

SÁLMABÓKIN

nýja, 8. prentun (Rvík 1904), er vasa-útgáfa svo kölluð, svo lítil fyrirferðar, að hún er eins og meðal-*vasakver*. Letrið er lítið eitt smærra en á hinum útgáfunum flestum. Það er alveg nýtt og skýrt aflestrar. En smæðin bókarinnar er að þakka pappírnum. Hann er næfurþunnur, en þó haldgóður mjög og ekki gagnsærri en alvanalegt er um miklu þykkri pappír. Hann er og miklu dýrari en annar pappír að tiltölu. Bindið á bókinni er mjög voðfelt og böglast því ekki né skemmist í vasa, sízt hið dýrara (á 2 króna bókinni), sem er með kringlóttum hornum, o. s. frv. Kverið er *innbundið* 5½ þml. á lengd, 3 þml. á breidd og ekki nema 1½ þml. á þykt — sama sem rúmir 8 teningsþumlungar. Næsta stærð, 7. útg., er 18—19 teningsþuml., og 6. útg., frá 1899, er rúmir 31 teningsþuml., eða nær *ferfalt* stærri en þessi; svo ótrúlega lítil fyrirferðar er þessi nýja útgáfa.

Um þessa útgáfu segir Verði ljós, nóv.br. 1904:

»Loks geta þeir, sem hafa verið að óska eftir vasa-útgáfu af Sálmaðókinni okkar, fengið þá ósk sína uppfyllta. Í Ísafoldarprentsmiðju hefir í sumar verið prentuð ný útgáfa Sálmaðókarinnar, sem ekki er fyrirferðarmeiri en svo, að stinga má henni í vestisvasa sinn (helzt ætti vasinn þó að vera dálítið dýpri en vanalega gerist). Hún er prentuð á finasta Indía-pappír og bundin í mjúkt alskinn. Letrið er skýrt og hreint, og skín furðanlega lítið gegnum pappírinn, svo næfurþunnur sem hann er.«

ÚR HEIMAHÖGUM,

ljóðasafn Guðm. Friðjónssonar (Rvík 1902) hefir fengið mikið og maklegt lof ritdómara.

Eimreiðin (Dr. V. G.) segir (X. 61):

G. F. hefir ágætt vald á fögru, glæsilegu og kraftmiklu máli, og getur lýst því, sem hann sér, með skýrum og litsterkum dráttum. Tilfinningin virðist vera töluvert næm og sterk.

Aldamót (Fr. J. Bergmann): Um þessi ljóð verður það víst alment sagt með sönnu, að þau séu í ætt við hið bezta, sem ort hefir verið á ísl. tungu. Þau eru einkennileg að mörgu leyti. Það hvílir svo mikil karlmenska yfir þeim. Þau eru rekin saman af sterkum viðum, eins og skáli, sem lengi á að standa. (Aldamót XI. 154).

Kosta heft 1 kr. 80 a., í bandi (skrautb.) 3 kr.

VESTAN HAFS OG AUSTAN,

þrjár sögur eftir Einar Hjörleifsson. Rvík 1901.

Ritstjóri Eimreiðarinnar, dr. Valtýr Guðmundsson háskólakennari, segir svo um þá bók (Eimr. VIII. 154):

Sögur þessar eru ritaðar af svo mikilli list, að hverri þjóð mundi þykja sómi að eiga þær í bókmentum sínum.

Ritstjóri Aldamóta, Fr. J. Bergmann (Aldamót XI. 137):

Sögurnar eru prýðilega prentaðar, á ágætan pappír, svo að það er ein hin vandaðasta bók, er út hefir komið á Íslandi að ytra frágangi. — — Fyrir að hafa ritað þessar þrjár sögur er Einar Hjörleifsson óneitanlega kominn feti fram úr öllum þeim, er ritað hafa skáldsögur á ís-

lenzku — — Hann á vissulega *miklar þakkir* skilið af þjóð sinni fyrir að hafa ritað þessar sögur.

Kostar heft 1 kr. 50 a., bundin (skrautb.) 2 kr. 50 a.

ÍSLAND UM ALDAMÓTIN,

ferðasaga eftir Friðrik J. Bergmann (Rvík 1901) er einkarvandað rit að öllum frágangi og hefir að geyma allmikinn fróðleik fyrir síðari tíma menn um hagi og horfur lands og lýðs á þessum aldamótum, bæði í veraldlegum og andlegum efnum. En einkum einkennir það einstaklega hlýtt góðvildarþel til lands og þjóðar. Sumir kaflarnir eru prýðilega hugsaðar og ritaðar framfarahugvekjur, jafnframt því sem þær eru vönduð lýsing á ástandinu eins og það er nú.

Kostar heft 2 kr., innb. í skrautb. 3 kr.

KRISTIN FRÆÐI,

ágrip, eftir *Gustav Jensen*, prest í Kristjánin; íslenskað hefir *Haraldur Nielsson*, cand. theol. Reykjavík 1904 (4 + 140 bls.). Það er kristindómskenskubók, alþýðlega rituð, eftir einn hinn frægasta kennimann á Norðurlöndum, og ágætlega þýdd á íslenzku. Henni er skift í þessa kafla: 1. Inngangur; 2. Undirbúningur; 3. Jesús Kristur; 4. Kirkja Krists; 5. Kristindómurinn og einstaklingurinn; 6. Kristindómurinn og félagslífið; 7. Fullkomnunin; 8. Niðurlag.

Kostar heft 1 kr. 50 a.

Dularfull fyrirbrigði

er borið hafa fyrir

Tilraunafélags-menn í Reykjavík

1904—1906

Erindi flutt í Reykjavík 5. maí 1906

eftir

^{Gisli}
Einar Hjørleifsson Kvaran

Reykjavík

Ísafoldarprentsmiðja

1906

1. The first part of the document is a list of names and titles, including "The Hon. Mr. Justice" and "The Hon. Mr. Justice".

2.

Inngangur.

11-24-31 *Fluc*
Þegar eg var um tíma í vetur að hugsa um, hvernig ætti að segja frá þeim dularfullum fyrirbrigðum, sem fyrir okkur hafa borið, var lengi að vefjast fyrir mér saga um Stephenson, Englendinginn, sem fann upp eimreiðina. Hann lagði uppfundning sína fyrir nefnd vísindamanna í því skyni að fá með tímanum járnbraut lagða. Og hann sagði nefndinni, að hann ætlaðist til, að þessi vél sin gæti farið átta enskar mílur á klukkustund. Vinur hans, sem vissi, hverjar hugmyndir Stephenson gerði sér um vélina, furðaði sig á þessu. »Hvernig stendur á því, að þú talar um 8 mílur — þú sem heldur, að vél þín geti farið 80 mílur á klukkustund?« sagði maðurinn við hann. Þá varð Stephenson þetta að orði: »Það á aldrei að segja mönnum meira en þeir geta trúað. Þeir trúa ekki 80 mílna staðhæfingunni. En eg er ekki vonlaus um, að þeir trúi, ef eg tek ekki til meira en 8 mílur«.

Nú fór eg að hugsa um, hvort eg ætti ekki að haga mér eins og Stephenson — hvort eg ætti ekki láta mér nægja 8 mílurnar — með öðrum orðum.

hvort eg ætti ekki að láta við það sitja, að segja frá þeim fyrirbrigðum einum, sem mikil líkindi væru til að yrðu tekin trúanleg, en geyma hin, þangað til menn yrðu betur undir það búnir að fá að heyra frá þeim skýrt.

Eg dáist að Stephenson — meðal annars fyrir varkárni hans og mannþekking — en eg ætla mér ekki að vera jafn-varkár eins og hann, og hefi ekki heldur verið það að undanfögnu. Eg skal segja ykkur, hvernig einkum stendur á því.

Eg geri ráð fyrir, að mönnum megi alment skifta í þrjá flokka.

Fyrst eru þeir spekingar, sem ekki taka trúanlegar frásagnir um nein dularfull fyrirbrigði, hverjir sem skýra frá þeim og hvað ríkar sannanir sem fyrir þeim eru. Þeim fer eins og franska akademíinu fór, þegar því var skýrt frá, að það væri sannanlegt, að steinn hefði fallið á einum stað úr lofti niður á jörðina, og skorað var á það að rannsaka málið. Það svaraði á þessa leið: »Meður því, að engir steinar eru til í loftinu, þá geta ekki heldur neinir steinar fallið úr loftinu niður á jörðina, og þá er ekki heldur neitt að rannsaka«. Nú veit hvert mannsbarn að loftsteinar eru til. Eins segja sumir menn: »Meður því að engin dularfull fyrirbrigði eru til, þá hafa þau ekki heldur gerst hér í Reykjavík, né neinstaðar annarstaðar. Fyrir því er engu að trúa og ekkert að rannsaka«. Alla þá menn, sem segja frá dularfullum fyrirbrigðum, telja þeir annaðhvort hérvillinga, fulla af hjátrú og hindurvitnum, eða þá blátt áfram lygara.

Eg geri mér nokkura von um, að menn verði mér sammála um það, að ekki geti eg lagað erindi

mitt eftir þessum mönnum. Eg *verð* að láta mér standa á sama um það, þó að þeir kalli mig lygara eða hjátrúarbelg. Og þeim, sem nokkuð kann að vera ant um mig, get eg trúað fyrir því, að mér stendur alveg og nákvæmlega á sama um þá, sem nefna mig þeim nöfnum. Eg veit, að þegar sá sannleikur, sem eg held nú fram, verður búinn að ryðja sér rúm og hefir fengið á sig fullkomið vísindalegt eða kirkjulegt innsigli, þá fara þessir menn að þverneita næsta sannleikanum, sem komið verður með, af nákvæmlega jafn-staðföstum og sjálfbirginglegum þverúðarhroka, eins og þeir neita dularfullum fyrirbrigðum nú. Og út af dómum þeirra ber eg ekki neinn annan hug í brjósti en heldur tómláta, sæmilega þolinmóðlega og einstaklega notalega fyrir-litning.

Þá er annar flokkurinn. Hann er ekki nærri því eins samkvæmur sjálfum sér eins og sá, sem eg hefi nefnt. Honum fer eins og nefndinni, sem Stephenson átti við. 8 milur — það er hugsanlegt. En 80! Haldið þið, eg sé vitlaus? Þessir menn eru alls ekki sannfærðir um, að ekki kunni að vera til einhver dularfull fyrirbrigði. Þeir kunna jafnvel að vera alveg sannfærðir um, að þau séu til. En þeir eru jafn-sannfærðir um, að ekki geti orðið mikil brögð að þeim. Þeir geta trúað því, að borð geti komist á hreyfingu, án þess að beitt sé á það nokkuru afli, sem þeir þekkja. En þeir trúa því ekki, að það geti tekist upp í háalof. Eða þeir trúa því, að borð geti tekist hátt upp — en maður? Það kemur ekki til nokkurra mála. Þeir kunna að geta trúað því, að svipur framliðs manns hafi sést allra-snöggvast. En að nokkuð það geti komið fyrir,

sem skynsamlega verði skilið svo — með réttu eða röngu — að framliðnir menn geti komist í samband við jarðneska menn að staðaldri og hagað sér skynsamlega í þeirri viðureign? Eruð þið allveg sjóðandi vitlausir? Eg er nú eldri en tvævetur!

Eg sé ekki, að neitt meiri ástæða sé til þess fyrir mig að taka til greina þennan flokk manna en hinn. Sannast að segja finst mér naumast orðum við þá eyðandi. Hugsanir þeirra eru svo grautar-kendar og þá vantar alt hugsjónaafi. Þeir hafa ekki skynsemi eða aðgæzlu eða hugarflug til þess að athuga það, að ef þeir þekkja ekki aflið, sem kemur borðinu á litla hreyfingu, þá er ekki á þeirra færi að skera úr því, hve ríkt það afi getur orðið, né hverja hluti það getur flutt úr stað. Og ekki hafa þeir heldur hæfileika til þess að gera sér það ljóst, að sjáist á annað borð svipur framliðins manns, samkvæmt einhverju því lögmáli, sem þeir hafa enga hugmynd um, þá er hrein fásinna að fullyrða neitt um það að óreyndu, hver önnur fyrirbrigði kunna að geta gerst eftir þessu óþekta lögmáli. Þessir menn hleypa loku fyrir þekkingar-möguleikann alveg af handahófi. Þessir menn verða að sigla sinn sjó fyrir mér. Með þá er ekkert hægt að komast að gagni, hvort sem er. Þeir geta ekki gripið nema hálfar hugsanir. Þeim fer eins og villimanni, sem getur fengist til að trúa því, að gufuafi geti lypt örlítið upp loki á vatnskatli, en reka mann í gegn fyrir að telja þeim trú um þá vitleysu, að þetta afi geti flutt skip milli landa móti vindi og straumi.

Og svo stendur töluvert öðru vísi á fyrir mér og okkur öllum, sem erum að skygnast eftir dularfullum fyrirbrigðum, heldur en á stóð fyrir Stephen-

son. Hann var upp á nefndina kominn. Eimreiðin hans á járnbrautinni var ekki annað en hugsjón. Hann þurfti að fá fulltingi nefndarinnar til þess að sjá þá hugsjón, annan veg en í anda. Hann var neyddur til að leita lags við hana og fá hana til að vera góða. Þess vegna gat hann ekki um meira en 8 mílur. En við erum ekkert upp á þá komin, sem segja, að við förum með ósatt mál eða séum fábjánar. Ekki lifandi vitund. Við höfum séð og heyrt og fundið fyrirbrigðin án þeirra fulltingis. Og við gerum okkur örugga von um, að við fáum að sjá þau og heyra og finna til þeirra enn betur eftirleiðis, hvað sem þeir segja, eða gera, eða hugsa.

Eg miða frásögn mína eingöngu við þá menn, sem ganga að því visu, að eg segi ekki rangt frá. Við hleypidómalausar menn. Menn, sem hafa vilja og vitsmuni til að kannast við það, ekki eingöngu í orði kveðnu, heldur og í raun og veru, að þeir hafi ekki rannsakað alla leyndardóma tilverunnar. Menn, sem vilja fræðast. Menn, sem vilja fá að vita sannleikann, allan sannleikann og ekkert annað en sannleikann. Mér þætti mjög vænt um, ef slíkum mönnum gæti verið ánægja að frásögn minni, og hún gæti vakið hjá þeim nýjar hugsanir.

En tvent er það, sem eg ætla sérstaklega að taka fram á undan fyrirbrigða-frásögninni. Annað er það, að mér er ekki unt að segja frá nærri því öllum dularfullum fyrirbrigðum, sem fyrir okkur hafa komið. Það yrði alt of langt mál. En eg ætla að reyna að gefa ykkur hugmynd um, hvernig þau hafa þroskast, frá því að vera smávægileg að ytra álit, þar til er þau komust í það horf, að önnur merkilegri hafa ekki gerst í sinni röð annar-

staðar, svo mér sé kunnugt um. Hitt er það, að eg ætla ekki að fara að halda fram neinni skýringu á fyrirbrigðunum, neinni kenningu um það, hvernig á þeim standi. Eg ætla að segja frá, svo ljóst og rétt, sem mér verður unt, en láta hvern algerlega sjálf-ráðan um það, hverjar ályktanir hann dregur af því, sem eg hefi frá að segja.

Byrjunar-fyrirbrigði.

Eg ætla að byrja frásögn mína á því, er við lögðum út í tilraunirnar í októbermánuði í fyrra haust, nokkrir karlar og nokkrar konur; en eg verð auðvitað að fara fljótt yfir sögur.

Okkur gekk stírt framan af. En við vissum af reynslu annarra, að ef við áttum að geta búist við nokkurum árangri, máttum við gera ráð fyrir, að á þolinmæðina mundi reyna.

Við byrjuðum auðvitað, eins og allir aðrir, með því að skipa okkur kringum litið borð og styðja fingurgómunum á það. Fyrsta kvöldið varð árangur-inn enginn. Annað kvöldið komu töluverðar hreyf-ingar á borðið, og við fengum svör upp á spurningar okkar með einum borðfætinum. Við spurðum, hvort nokkurt okkar gæti skrifað ósjálfrátt. Því var játað. Við gengum á röðina, spurðum um hvert okkar eftir annað. Ung stúlka, sem með okkur var, átti að geta skrifað. Við reyndum það. Hjá henni ritaðist ósjálf-rátt danskt kvenmannsnafn. Við vildum fá meira ritað. Þá var skrifað: »ikke mer«. Og eftir það hættu allar hreyfingar á borðinu, og ekkert skrifaðist frekara. Við settum þetta kvennafn og þessi dönsku

orð í samband við það, að dönsk stúlka var við borðið, önnur samt en sú, sem skrifaði. Ekkert kannaðist danska stúlkann við þetta nafn.

Þá varð langt hlé. Við reyndum eitthvað 10 sinnum, án þess að nokkuð tækist, og vorum farin að hugsa um að hætta alveg við þessar tilraunir. Þá fór borðið aftur að hreyfast, þegar á það var stutt, og eftir það var engum örðugleikum bundið að fá það fyrirbrigði. Jafnframt tókst að fá töluvert af ósjálfráðri skrift, sérstaklega hjá þremur stúlkum, sem stundum voru með okkur.

Við þessi byrjunar-fyrirbrigði hefi eg í stuttu máli þetta að athuga:

Borðhreyfingarnar voru mjög mismunandi, eftir því, hver þóttist valda þeim. Stundum voru þær stillilegar og gætilegar, stundum eins og gáskakendar. Ekki allsjaldan var beðið um skriflega, að leikið væri á hljóðfæri, og þá sló borðið hljóðmálið með einum fætinum, venjulegast vandlega. Fyrir kom það, að borðið flutti sig um stofurnar svo langt, sem það komst, þegar á það var stutt. Stundum var því fleygt niður og það svo reist upp aftur, ef platan var snortin með fingurgómunum og fæturnir höfðu einhverju viðspyrnu. Sömuleiðis kom það fyrir, og var vandlega athugað, að borð, sem lá á gólfinu, drógst að fingrunum, sem við það komu. Þá gat að minsta kosti ekki verið um neina ýting að tefla.

Af skriftinni virðist mér þetta helzt að segja: Hún var ekki allsjaldan gagnstæð vilja þess, er ritaði. Þar komu stundum fram áminningar, ávalt vinsamlegar, en alvarlegar, við ritarann. Og fyrir kom það, að rekist var í einkamálum manna, lagt kapp á að koma þeim í ákveðið horf, andstætt óskum

ritarans. En megnið af þessari ósjálfráðu skrift var ástúðarorð frá framliðnum mönnum til viðstaddra ástvina, og frásagnir um góða liðan. Fyrir kom það samt, að það væri alt annars eðlis, sem ritað var. Rétt til dæmis skal eg geta þess, að eitt kvöldið voru ritaðar afar-raunalegar og þunglyndislegar setningar. Þær þóttist láta rita móðir, sem ekki vildi segja til sín, en kvaðst vera að leita að framliðnu barni sínu og sér væri meinað að finna það.

Miðlarnir þreyttust töluvert á þessari skrift, og urðu brátt ófúsir á að fást við hana. Einna fúsust var ein stúlka. En eftir að hún hafði nokkurum sinnum skrifað svona, var henni skriflega bannað að halda því áfram, vegna þess, að hún hefði ilt af því. Hún ætlaði að óhlýðnast því banni. En henni varð ekki kápan úr því klæðinu. Hvenær sem hún gerði tilraun í þá átt, hætti borðið að hreyfast eða dróst frá henni að hinum, sem með henni voru, og ekkert skrifaðist. Þegar hún slepti borðinu, komu hreyfingar aftur. Svo hætti hún gersamlega við þær tilraunir.

Margsinnis var reynt, hvort vitneskja gæti fengist, með borðhreyfingum eða ósjálfráðri skrift, um þau efni, sem miðlinum var ekki kunnugt um. Yfirleitt tókst það ekki. Og ekki var það örsjaldan, að alveg rangar fregnir voru fluttar. Nokkurum sinnum var samt ritað um sjúkdóm manns, sem heima átti langt héðan, og engum manni hér í bæ gat verið kunnugt um. Það sannaðist, að hann hafði verið veikur um þetta leyti. En meira var úr veikindum hans gert, en rétt var.

Skriftin var ávalt skynsamleg og svörin hjá borðinu líka að öllum jafnaði. Að hinu leytinu varð

ekki séð, að neinn *sérstakur* vitsmunakraftur stjórnaði miðlunum við þessi byrjunar-fyrirbrigði. Hver kom eftir annan og sagði til sín, eftir vild, að því er virtist. Oftast sögðu til sín ættingjar eða vinir, en ekki samt eingöngu. Eg tek þetta fram til samamburðar við það, sem síðar verður frá skýrt.

Öll fyrirbrigðin tjáðu sig stafa frá öðrum heimi. Sannanir fengust ekki fyrir því, eftir því sem eg lit á — ekki fyrir neinu öðru en því, að fyrirbrigðin stöfuðu frá einhverri meðvitund annari en venjulegri meðvitund þeirra, sem við voru staddir, og frá einhverjum krafti, sem verkað getur á líkamleg efni, öðrum en þeim, sem vér þekkjum. Mér þykir allsendis ólíklegt, að um nokkura vísvitandi blekking hafi verið að tefla frá hálfu nokkurs manns. Að öðru leyti læt eg það alveg liggja milli hluta um þessi fyrirbrigði eins og önnur, hvaðan þau hafi verið runnin.

Fyrstu fyrirbrigði hjá Indriða Indriðasyni.

Með þessum byrjunar-fyrirbrigðum er ekki talið neitt það, er fyrir hefir komið í sambandi við Indriða Indriðason. Tilraunir voru gerðar með hann síðari hlutann í fyrra vetur og framan af síðasta sumri. Það kom í ljós tafarlaust, er hann kom að borði, að hann olli miklum hreyfingum. Og hann skrifaði ósjálfrátt, þegar er hann reyndi það. Í fyrstu var skriftin ill-læsileg. En hún smáskýrðist. Og ekki leið langt um, áður menn urðu þess varir, að greiðara gekk með hann en nokkurn annan. Jafnframt veittum við því eftirtekt þá, og höfum veitt því eftirtekt

fram á þennan dag, að ekkert hefir skrifast hjá honum, sem sannað hefir orðið að væri rangt. Þar á móti skrifaðist sumt hjá honum í fyrra, sem okkur þótti meira vert um en það, er aðrir skrifuðu.

Einu sinni þóttist láta hann skrifa útgjörðarmaður, sem dáinn er fyrir nokkurum árum á Vesturlandi. Hann kvaðst vilja láta »landa« sína vita, hvernig sér liði nú. Svo gerði hann nokkura grein fyrir, hvernig sér hefði liðið í öðru lífi. Við fórum svo að spyrja hann um ýmislegt úr jarðnesku lífi hans. Indriði kvað sér ókunnugt um það alt, og okkur kemur ekki til hugar að rengja hann; við höfum aldrei orðið þess vör, að honum væri minsta launung á því, er hann vissi, og að einhverju leyti hefir staðið í sambandi við tilraunirnar; og margsinnis hefir staðið svo á, að honum hefði verið í lófa lagið að dylja okkur þess, ef hann hefði viljað. Sumum spurningunum var svarað svo, að sá, sem spurður var, myndi ekki. Öðrum var svarað rétt. En einn af þeim, sem viðstaddir voru, vissi, hvernig spurningunum átti að svara. Loks spurðum við hann, hvort hann myndi, hve mörg skip hann hefði átt, og hvað þau hefðu heitið. Hann kvað já við því. Sá, sem kunnugastur var, þóttist vita, að skipin hefðu verið þrjú, og hvað eitt þeirra hefði heitið. En nú var svarað, að skipin hefðu verið fjögur, og svo komu nöfnin á þeim. Þrjú þeirra gátum við lesið, — þar var ekkert um að villast — en fjórða nafnið virtist okkur ólæsilegt. Ekkert nafnið stóð heima við það, sem von var á. Maðurinn, sem mestan kunnugleikann hafði, gekk að því visu, að það væri rangt, sem skrifað hafði verið. Daginn eftir reyndist það alt rétt. Og þegar við vorum

búnir að fá vitneskju um fjórða nafnið, sáum við, að tilraun hafði líka verið gerð til þess að skrifa það nafn rétt, þó að okkur tækist ekki að lesa það kvöldinu áður.

Annars dæmis skal eg geta, sem gerðist í fyrra vor og fer í sömu áttina. Um það leyti gerði vart við sig — ekki að eins hjá Indriða, heldur og hvað eftir annað við tilraunir, þar sem Indriði kom hvergi nærri — kraftur, sem nefndi sig Hrómund. Einu sinni skrifaði I. ósjálfrátt, hver þessi Hrómundur væri. Hann hafði heyrt þann mann nefndan, sem átti að vera Hrómundur, en ekki heyrt þess getið, að hann væri dáiinn, og öllum öðrum viðstöddum var ókunnugt um það. Daginn eftir fekst vitneskja um það, að maðurinn hefði látist fyrir ári norður í Steingrímsfirði.

Nú má auðvitað segja, að I. hafi sagt visvitandi ósatt, enda er það handhægast og varningaminst. Við, sem nú höfum fengist við tilraunir með honum meira en ár, erum sannfærð um, að hann hafi ekki sagt viljandi rangt frá. Og við getum betur metið líkindin fyrir sannsögli hans en menn, sem ekkert þekkja hann — að eg nú ekki tali um þá menn, sem eru að ofsækja hann. Hitt getum við auðvitað ekkert fullyrt um, hvort hann kann að hafa heyrt um skipin og andlát mannsins og gleymt því, en vitneskjan samt geymst í vitund hans og komið fram, þegar hann fór að skrifa ósjálfrátt. Þótt svo væri, er þetta fullmerkilegt. Það er merkilegt, að menn skrifi ósjálfrátt. Og það er enn merkilegra, að menn skrifi það ósjálfrátt, sem þeir hafa gleymt.

Mér finst rétt í þessu sambandi að geta um fyrirbrigði, sem eru þessum svipuð, en gerst hafa síðar og á alt annan hátt.

Einu sinni í vetur, þegar I. var í millibilsástandi svo nefndu (trance), gerði munnlega vart við sig kraftur, sem þóttist vera bóndi einn af Vesturlandi, sem dáinn er fyrir eitthvað 8 árum. Einn viðstaddur maður hafði heimsótt hann og spurði, hvort hann myndi eftir því. Gesturinn mundi það, kvaðst hafa farið ofan í hirzlu, sem hann tilnefndi, og lýsti því, sem hann hefði tekið úr henni. Alt stóð heima. Þegar þetta gerðist, átti miðillinn heima langar leiðir þaðan, og það er nokkurn veginn óhugsandi að hann hafi nokkuru sinni fengið vitneskju um þessa smámuni.

Þessi bóndi hefir nokkurum sinnum gert vart við sig upp á síðkastið. Eg segi: »Þessi bóndi«. Til þess að gera frásögnina einfaldari, geng eg að því visu í þessu erindi mínu, að kraftarnir séu þeir, sem þeir þykjast vera, án þess eg fullyrði neitt um það í raun og veru.

Annað skifti mintist þessi bóndi munnlega í millibilsástandi á bréf, sem hann hafði skrifað einum þeirra, er viðstaddir voru. Bréfið var ritað fyrir mörgum árum, og efnið í því var viðkvæmt launungarmál. Viðtakandi hafði farið leynt með bréfið og efni þess, og það var honum annars úr minni liðið, þangað til nú var á það minst. Engin líkindi eru til þess, að miðillinn hafi nokkuru sinni fengið nokkura vitneskju um þetta bréf.

Í þriðja skiftið mintist bóndinn á pilt, sem hefði verið hjá sér einn sumartíma fyrir mörgum árum. Miðillinn hafði heyrt getið um þá dvöl piltins. En

jafnframt tók bóndinn fram, hver hefði orðið samferða piltinum á leiðinni til sín. Engin líkindi eru til þess, að miðlinum hafi verið kunnugt um þá samfylgd, enda þverneitar hann því, og enginn annar viðstaddur maður hafði heyrt hennar getið. Vitneskja hefir fengist um, að frá samfylgdinni var rétt skýrt.

Ýms önnur atvik hafa komið fyrir þessu lík. Eg hefi valið þessi, af því að á þessum fyrirbrigðum er auðsær stigamunur, ef framburður miðilsins er tekinn trúanlegur — sem eg geri fyrir mitt leyti. Sé ekkert tekið til greina, hvaðan fyrirbrigðin sjálf segjast vera — þau tjá sig öll afdráttarlaust úr öðrum heiml — þá verður næst vegi að álykta, að mergurinn málsins í fyrstu tveim sögunum sé beint runninn úr vitund miðilsins, eins og eg mintist á. Í þriðja dæminu verður vitneskjan að koma úr hug þess, sem við miðilinn talar. Í fjórða dæminu sömuleiðis, en þar er samt sá munur á, að vitund miðilsins sýgur í sig *gleymt* atvik, einhverstaðar innan úr hugarfylgsnum þess, er vitneskjuna hefir. Og í fimta dæminu verður vitund miðilsins að sækja vitneskjuna lengra en til þeirra manna, sem viðstaddir eru.

Eg hverf þá aftur að ósjálfráðri skrift miðilsins, en neyðist til að fara þar fljótt yfir sögu. Verð að láta mér nægja að taka þetta fram:

Eg hefi fengið margfalda reynslu fyrir því, að hann veit ekkert, hvað hann skrifar, fyr en hann les það eða heyrir eftir á. Þrásinnis hefir hann ritað það, sem leynt hefir verið fyrir honum tímunum saman, og eins leyndarmál, sem hann hefir ekki viljað með nokkuru móti trúa neinum fyrir. Hann

hefir oft ritað á þennan hátt langt mál í einu. Og efnið hefir verið orðað með miklu meira hraða en honum er unt, þegar hann ritar á venjulegan hátt. Hann er með öllu óvanur ritstörfum, hefir ekki samið nema nokkur sendibréf á æfi sinni, og honum veitir það fremur örðugt. Aftur á móti kemur hann prýðlega fyrir sig orði munnlega, og það, sem hann ritar ósjálfrátt, er miklu líkara því, sem hann talar, en því, sem hann semur skriflega. Oft er það fyrirtaksmellið og orðfærið rammislenzkt stundum, en þess á milli gallar á málinu. En ávalt er það ljóst og skilmerkilegt, sem hann skrifar ósjálfrátt.

„Millibilsástand“.

Eg hefi nefnt *millibilsdstand* áður. Orðið í þessari merkingu er, eins og nokkur önnur orð, sem við notum, runnið frá þeim, sem nota talfæri I. I. til þess að tala við okkur, hverjir sem þeir eru, hvort sem þeir eru utan við hann eða þættir úr vitund sjálfs hans. Á útlendum málum er þetta ástand nefnt »trance«. Það kom fyrst fyrir laugardagskvöldið fyrir páska í fyrra. Indriði var heima hjá mér og var að skrifa ósjálfrátt. Gáski var í honum nokkur og hann talaði með léttúð um þennan, sem væri að láta sig skrifa. Það virtist tekið óstint upp og nú var skrifað: »Þú skalt ekki spotta mig«. Rétt á eftir var skrifað: »Nú skal Indriði falla í trance«. I. tók því fálega, hélt, að hann færi nú sinna ferða. Þá var aftur skrifað: »Hann skal«. Hann lét þá undan. Ljósið var slökt, borð sett fyrir framan sætið hans með kotta á og lítið borð hægra

megin við hann með pappir og blýant. Hann lagði höfuðið fram á koddann og hafði mist meðvitundina eftir fáeinar mínútur.

Áður en eg fer lengra í frásögn minni, ætla eg að minnst á þær líkamlegar tryggingar, sem við höfum fyrir því, að hér sé í raun og veru um nokkurt óvenjulegt ástand að tefla, og að millibilsástandið sé ekki leikur einn. Miðillinn er svo viðkvæmur fyrir líkamlegum áhrifum, að afbrigðum sætir. Hann hrekkur við, líkt og rammfælinn foli, ef komið er nálægt honum óvörum, að eg nú ekki tali um það, ef komið er við hann. Við reyndum þegar í fyrstu, er þetta fyrirbrigði kom fyrir, að laumast að honum í myrkrinu og stinga hann hér og þar á viðkvæmum stöðum, og við höfum margsinnis reynt það síðan. Hann verður næstum því óður, ef þetta er gert við hann vakandi. En hann hreyfist ekki minstu vitund, þegar hann verður fyrir þessu í millibilsástandi. Auk þess hafa augnalokin verið tekin upp — þau eru ávalt harðlokuð, þegar hann er í þessu ástandi — og ljós borið að sjáaldrinu. Við þá rannsókn hefir sannast, svo að þar geta ekki nokkur tvímæli leikið á, að maðurinn hefir verið meðvitundarlaus í þennan heim. Vitaskuld hefir ekki þessi rannsókn farið fram í hvert skifti. En fyrirbrigðunum hefir verið nákvæmlega eins háttað, þegar rannsókn hefir farið fram, eins og þegar hún hefir *ekki* farið fram. Af því, meðal annars, ráðum við það, að millibilsástandið hafi aldrei verið uppgerð. Auk þess teljum við okkur hafa margfaldar tryggingar aðrar fyrir því, að millibilsástandið sé enginn leikur, eins og eg mun síðar vika að. Við höfum engan skilning á því, að maðurinn *gæti* gert margt af því, sem hann gerir í

Þessu ástandi, ef hann ætlaði sér að leika nokkurn svikaleik.

Þegar I. var kominn í millibilsástand í fyrsta sinni, virtist svo, sem krafturinn, sem við hann var að fást, ætti mjög örðugt með hann. Hann skrifaði nokkurar setningar með hörðum rykkjum og stundi oft þungan og veinaði með köflum. Hann talaði við einhvern, sem auðheyrt var, að honum fanst vera hjá sér, það hann að fara ekki illa með sig og var með mótbárur móti því, sem honum fanst við sig sagt. Svo var hann vakinn eftir eitthvað tæpa klukkustund, að því er virtist af sama kraftinum eins og þeim, sem hafði svæft hann. Hann var vakinn fyrir tilmæli okkar; við höfðum aldrei séð þetta ástand áður og okkur var órótt.

Þessum tilraunum var haldið áfram við og við langt fram á sumar. Eg skal nú leitast við að skýra í sem stytstu máli frá því, hvernig fyrirbrigðunum var háttað þann tímann.

Sá, sem fyrst kom I. í millibilsástand, þóttist vera kvenvera, og hún fekst við hann öðrum fremur um tíma. Svo var að sjá, sem henni væri mjög antum hann. Hún brýndi fyrir honum hvað eftir annað skriflega að leita drottins, gæta sín við heiminum og vanda framferði sitt. En hún kvartaði mjög undan því, að hún réði ekki við hann, og gæti ekki heldur afstýrt því, að þeir næðu valdi yfir honum, sem hún vildi ekki að væru við hann að fást. Einu sinni skrifaði hún, að nú gæti hún við ekkert ráðið, nú væri hann úr sinni ábyrgð og annar tæki við honum. Í sama bili varð miðillinn ofsalega hræddur, kiptist við hart og svo virtist, sem hann væri að verjast einhverjum. Rétt á eftir fór hann að skrifa,

og þá þóttist Hrómundur sá vera kominn, sem eg hefi nefnt áður. Hann kom þá í fyrsta sinn. Nokkurum sinnum kom hann eftir það, og miðlinum var ávalt mjög illa við þann gest. Yfirleitt bar mikið á hræðslu hjá miðlinum í millibilsástandi á þessu tímabili. Hann þóttist sjá skuggalegar verur, sem honum stóð mesti stuggur af, hrakyrti þeim á ýmsar lundir og oft skalf hann og nötraði, af hræðslu að því er virtist.

Eftir skamman tíma tók að fullu og öllu við stjórninni á miðlinum sá, er þóttist vera afi hans, Indriði Gíslason frá Hvoli í Dalasýslu. Hann gat bráðlega farið að tala af vörum hans, þegar miðillinn var í millibilsástandi, og að ýmsu leyti gekk liðugar, þegar frá leið. En yfirleitt varð ekki sagt, að framförin væri mikil. Miðlinum fanst tímunum saman, að hann væri einn, og undi því hið versta. Hann var oft í mjög vondu skapi, meðan svo stóð á fyrir honum, og létti þá á sér með óþvegnum orðum, sumpart um afa sinn, sem væri að fara svona með sig, sumpart um þá jarðneska menn, er honum fanst eitthvað fátt um. Yfirleitt var svo að sjá, sem hann væri fullur af þverúð við þá ósýnilega gesti, sem voru að nota hann.

Svo virtist, sem afa hans væri það sérstakt áhugamál að koma með það, sem hann kallaði »sannanir«. Þær áttu aðallega að vera í því fólgnar að sinni að lofa okkur að sjá ljós. Við það var hann að basla fram eftir sumrinu, og þrásinnis kvaðst hann yfirgefa sonarson sinn í því skyni að koma þeirri sönnun áleiðis. Stundum bjóst hann við því fastlega, að við hefðum séð þessi ljós sín í það og það skiftið, og þegar við þrættum fyrir það.

kendi hann um athugaleysi okkar. Ljós sáum við aldrei.

Þegar fram á sumarið kom, trénuðumst við upp á þessum tilraunum. Fyrirbrigðin virtust vera farin að standa í stað. Og miðlinum var óljúft að vera við þetta að fást. Hann hafði frá upphafi verið heldur ófús á það, því að hann kendi mikillar þreytu af því. Hann fór að sofa illa á nóttunum, kvartaði oft um höfuðverk, hafði ekki stöðvun í sér til að lifa reglubundnu lífi og virtist vera til muna þunglyndur. Við réðum af að hætta gersamlega við allar tilraunir með þennan miðil, enda ráðgerði hann að fara af landi burt.

Lyftingar.

Sunnudagskvöldið 12. nóv. hófst enn nýtt tímabil í sögu tilraunanna. I. I. var þá staddur heima hjá tveimur kunningjum sínum hér í bænum. Þeir báðu hann að taka á borði. Það tókst þá bráðlega upp í háa loft, rakst upp í andlitin á þeim, sem við það stóðu. Þeir menn studdu þá fast ofan á borðið, en það lyftist upp engu að síður. Yfirleitt voru allar hreyfingar nú gerðar af miklu meira afli en nokkuru sinni áður. Nýr gestur þóttist vera kominn. Hann sagði til nafns skriflega, en gaf í skyn, að það væri dularnafn. »Eg er að minsta kosti sá, sem gef ykkur högg og ljós«, skrifaði hann, þegar farið var að þaulspyrja hann um, hver hann væri. Meira sagði hann ekki af sjálfum sér að því sinni.

Kvöldið eftir var gerð tilrann heima hjá mér. Við studdum fyrst höndunum á plötu á litlu, léttu, hrifættu borði. Platan rakst upp í andlitin á okkur.

Þá reyndum við að halda saman höndunum nokkuð fyrir ofan borðið, án þess að nokkur kæmi við það. Borðið lyftist upp jafn-hátt og áður. Næst reyndum við við nokkuð þungt stofuborð. Það var nokkurum sinnum reist upp á annan endann, án þess að nokkur kæmi við það. Svo var það aftur sett í venjulegar stellingar á sama hátt. Einu sinni lyftist þetta borð upp í loftið, svo að allir fæturnir losnuðu við gólfid.

Sams konar borðlyftingar komu fyrir nokkur kvöld. Og eg skal taka það fram nú þegar, að síðar hefir kveðið meira að þeim við og við; en annars hafa þær örsjaldan komið fyrir. Tvívegis hefir það fyrir komið, að lítið borð, sem miðillinn hefir alls ekkert verið að eiga við, hefir tekið sig upp af gólfinu, og verið komið upp á annað borð, fyr en nokkurn varði. Í annað skiftið var miðillinn vakandi, sat við annað borð, með tveimur öðrum mönnum og studdi höndunum á það. Þeir héldu allir saman höndunum, svo ekki er hugsanlegt, að miðillinn hafi getað rétt hönd aftur fyrir sig. Þá tókst upp borð, sem var að baki hans, og kom upp á borðið, sem setið var við. Í hitt skiftið var miðillinn í millibilsástandi, sat grafkyr og var að tala með annarlegum málrómi. Einn af þeim, sem viðstaddir voru, studdi handlegg á lítið borð, sem var fyrir framan stól hans. Hann fann að borðið fór að hreyfast. Hann studdi þá fastar á borðið, og varð forvitinn eftir því, hvað úr þessu ætlaði að verða. Borðinu var þá eins og kipt undan handleggnum á honum og rétt á eftir heyrðu menn, þegar það kom ofan á annað, stærra borð þar í stofunni. Ljós var kveikt, til þess að athuga þetta. Þegar ljósið var svo slökt, var borðið flutt aftur á

sama hátt, þangað sem það hafði áður verið. Þeir, sem viðstaddir voru, fullyrða afdráttarlaust, að það komi ekki til nokkurra mála, að miðillinn hafi getað flutt borðið sjálfur. Sú grein var fyrir þessu fyrirbrigði gerð, að ósýnilegir gestir hefðu verið að reyna kraft, sem þeir ætluðu sér að nota. Nokkurum sinnum hefir það komið fyrir, að borð hefir komist á hreyfingu um hábjartan dag, þar sem miðillinn hefir verið inni, án þess að honum eða öðrum dytti nokkur tilraun í hug, jafnvel að lítið borð hafi flutt sig til hans nokkurn spöl eftir stofugólfi. Honum hefir þá verið ætlað að fara að skrifa.

Eg vik þá aftur að fyrstu tilraunum okkar í nóvembermánuði.

Högg.

Þriðja tilraunakvöldið var millibilsástand heimt- að. Meðan á því stóð, kom fram nýtt fyrirbrigði: högg á vegg. Það kom margsinnis fyrir það kvöld og mörg kvöld þar á eftir. Þau færðu sig til, eftir því, sem við báðum um, heyrðust stundum uppi við loft, stundum neðar, og fluttu sig líka á annan vegg í stofunni, en ekki langt frá miðlinum. Fyrirbrigðið var þrásinnis athugað svo vandlega, að ekki getur komið til nokkurra mála, að miðillinn hafi verið valdur að þeim höggum í venjulegum skilningi. Högginn voru, jafnframt ósjálfráðri skrift og tali í millibilsástandi, notuð til þess að játa eða neita spurningum okkar. Högginn voru oftast keimlíkust því, sem drepið væri á vegginn með hnúa. En eftir að farið var að nota sérstakan sal við tilraunirnar, urðu með köflum miklu meiri brögð að þeim, — sérstak-

lega eitt kvöldið. Þá voru lamin sterk högg á þilið milli myrkurbyrgisins og aðalsalsins uppi undir lofti, sem er 5 álnir frá gólfi.

Smellir og ljós.

Fjórða tilraunakvöldið komu tvenn ný fyrirbrigði.

Önnuð voru *smellir í loftinu*. Þeir voru líkastir því, þegar smelt er fingrum hátt, ef til vill þó öllu hvellari. Þeir heyrðust hér og þar um herbergið, þó að miðillinn sæti grafkyr. Þessir smellir komu á hverju kvöldi um nokkurn tíma. Sú grein var fyrir þeim gerð, að þeir kæmu fram við það, að einhver tegund af krafti frá okkur og krafti frá hinum ósýnilegu gestum rynni saman.

Hin fyrirbrigðin voru *ljós*. Eftir alt umstangið vorið og sumarið áður sáum við þau nú í fyrsta sinn svo vel, að ekki gátu tvímæli á leikið, — sáum hvað eftir annað glömpum bregða fyrir á þeim veggnum, sem miðillinn sat við, og stundum á fleiri veggjum. Þessir glampar fóru mjög í vöxt kvöldin á eftir. Þeir voru með nokkuð mismunandi lit, sumir mjög hvítir, aðrir aftur rauðleitari. Einn sinni voru talin 58 ljós, meðan á tilraunafundi stóð heima hjá mér. Þessir glampar voru með ýmsri lögun, sumir kringlóttir, aðrir aflangir. Þeir voru mjög misjafnir að stærð, sumir ekki nema svo sem þumlungur að þvermáli, aðrir einnar til tveggja álna langar ljósrákir. Þetta er í stuttu máli af ljósunum að segja, meðan tilraunirnar fóru fram í heimahúsum. En eftir að þær höfðu fengið húsnæði út af fyrir sig, fór ljósagangurinn mjög vaxandi um nokkurn tíma.

Þar kom nokkurum sinnum fram ljósbreiða yfir mikinn hluta þíls, sem er 6 álna breitt og 5 álna hátt. Stundum var að sjá líkast nokkurs konar ljósneti með hringmynduðum möskvum, dálítið dökkvari hringar utan um bjarta glampa. Aftur var birtan stundum óslitin, líkust bjarma frá miklum eldi. Þessar ljósbreiður voru aldrei eins hvítar eins og smáljósín voru oft, heldur rauðleitari. Tvö kvöldin sást glögt maður standa í ljósinu, freklega meðalmaður á hæð, þreklegur, vel vaxinn, með breiðar herðar. Hann sneri bakinu að okkur.

Nú verður sjálfsagt einhverjum fyrst að halda, að það hafi verið miðillinn, sem við sáum þarna í ljósinu. Eg þori að fullyrða, að svo var ekki. Eg var þess fullvís, að minsta kosti annað skiftið, er þessi sýn sást, að miðillinn var úti í horni, stynjandi og háveinandi, einar 4—5 álnir frá þeim stað, þar sem við sáum manninn standa. Ljósagangurinn, eins og öll meiri háttar fyrirbrigðin, virtust ganga mjög nærri honum. Hann tók að stynja og kveina, þegar þau voru í aðsigi, og hélt því áfram, meðan á þeim stóð. Þau komu í skorpum, með hvildum á milli, og í hvildunum var miðillinn rólegur. Á eftir fundunum kvaðst hann vera eins og lurkum laminn.

Það mun nú eiga við, að eg minnst á, hverjar tryggingar við höfum fyrir því, aðrar en millibils-ástandið sjálft, að miðillinn hafi ekki framleitt þessa glampa með einhverjum áhöldum. Fyrst er þá þess að geta, að mér er ókunnugt um, að nokkur þau áhöld séu til hér á landi, er varpi frá sér samskonar og jafn-margháttuðum glömpum eins og þeim, sem við höfum séð. Eg hefi heyrt, að borið hafi verið út um bæinn, að I. hafi átt að nota rafnmagns-

lampa, sem fást hér í búðum og hafðir eru til þess að bregða upp skyndiljósi. Eg hefi einmitt sjálfur notað við tilraunirnar þá lampa, svo mér og öðrum, sem við tilraunirnar hafa verið að fást, er kunnugt um glampamuninn, sem þar er um að tefla, og að slík skýring er fjarri öllum sanni. Í öðru lagi er þess að geta, að I. hefir dvalið á heimili mínu síðan með desemberbyrjun, áður en mesti ljósagangurinn kom. Okkur er kunnugt um alt, er hann hefir meðferðis, því að konan mín litur eftir því öllu. Hirzlu á hann enga aðra en kofort, sem hefir verið læsingarlaust í allan vetur. Okkur er fullkunnugt um það, að hann *getur* ekkert það geymt á heimili okkar, sem hann dylji fyrir okkur. Og við höfum ekki heldur orðið þess vör, að hann hafi nokkuru sinni haft nokkura tilhneiging til þess. Og í þriðja lagi ætti það að taka af öll tvímæli, að vandlega hefir verið leitað á honum og eins í salnum sum þau kvöldin, sem mest hefir sést af ljósunum. Eg hefi enga trú á því, að þeir menn, sem hafa verið með svikabrigzl í miðilsins garð séu þeim mun athugulli og skarpskygnari en við, sem fyrirbrigðin höfum séð, að þeir hefðu getað gert nokkura grein fyrir því, þó að þeir hefðu verið við staddir, hvernig maðurinn hefði átt að koma nokkurum svikum að við þessar ljósa-sýningar. Og eg get ekki með nokkuru móti litið á þau brigzl annan veg en sem róg, af hverjum toga sem sá rógur er spunninn.

Lyftingar á miðlinum.

Tíu dögum eftir að tilraunirnar hófust aftur varð nýrra fyrirbrigða vart. Miðillinn var þá í millibils-

ástandi, og fór alt í einu að kvarta um, að nú ætti að fara að »draga sig«. Hann drógst svo aftur og fram gólfð endilangur. Þá urðum við vör við hnauk mikið með hann, en gátum ekki greint til fulls, hvað væri að gerast. Eftir litla stund varð eg þess var, að hnakkinn á honum hvíldi á rönd á plötu á litlu borði fyrir framan mig. Annar viðstaddur fann rétt á eftir, að fæturnir á honum lágu uppi á stofuborðinu. Okkur var þá leyft að kveikja, og við sáum hann öll í þessum stellingum, enginn annar stuðningur undir honum. Jafnskjótt og við slöktum á eldspýttunni datt hann niður á gólf og velti um stofuborðinu í fallinu. Einn viðstaddur athugaði, að borðið reisti sig við aftur, án þess að nokkuð kæmi við það. Miðillinn kvartaði sárt undan meðferðinni. Á þennan hátt byrjuðu *lyftingar á miðlinum*, sem fengist var við nokkuð lengi. Meðan tilraunirnar voru í heimahúsum, rak hann stundum höfuðið hart upp í loftið, og kvartaði um eymsli í höfðinu á eftir. Eðlilega var örðugt að verða þess fullvís, hvernig þessum lyftingar-fyrirbrigðum var í raun og veru háttað, vegna myrkursins. Eitt þeirra tókst samt að athuga vandlega. Legubekkur, sem miðillinn var í, tókst upp og kom í fangið á einum okkar. Maðurinn, sem fyrir honum varð, fann í sama bili, að miðillinn lá í legubekknunum. Hann hélt svo um miðillinn, þangað til legubekkurinn tókst aftur á loft og fluttist þangað sem hann hafði verið.

Handleggshvarfið.

Eg kem þá að því fyrirbrigðinu, sem dularfylst er og ótrúlegast þeirra, er fyrir okkur hafa borið —

er *vinstri handleggur miðilsins varð óskynjanlegur um stund*. Fyrstu viðleitni í þá átt varð vart 18. des. Miðillinn var í millibilsástandi. Alt í einu fóru að heyrast brestir í handleggnum á honum. Og þá tautaði hann þetta, sem hér fer á eftir. Það var skrifað upp orðrétt jafnóðum og hann sagði það.

»Æ, mér er að líða fyrir brjósti. Æ, þú ert að taka frá mér handlegginn. Eg er hjálparlaus. Er nokkur ykkar þarna? Hvar er hann? Æ, mér er varnað alls. Hvar er hann?»

Hann kallaði þá á mig, og eg spurði hann, hvort hann vissi af sér. Hann svaraði:

»Já. En eg má ekki tala. Æ, það er hætta! Já, Já. Kveiktu! kveiktu! Höndin er farin! Æ, taktu af honum hnifinn«. Nú veinaði hann sárt og virtist ávarpa einhvern ósynilegan: »Eg skal aldrei halda upp á þig aftur. Nei, ekki með hnifinn!»

Þá var sagt (á dönsku): »Vær nu stille».

Í því bili fór að tala stjórnandinn, sem eg mun síðar segja nákvæmara frá og tekið hafði við miðlinum í nóvember. »Hvað eruð þið að bræða hér?» sagði hann.

Miðillinn: »Æ, komdu nú blessaður og sæll! Rektu þá burt! Þeir ætluðu að fara að drepa mig, þegar þú komst».

Stjórnandinn: »Komið þið nú sæl! — Þeir voru eitthvað að teygja sundur á honum handlegginn. Þetta eru smáæfingar, þangað til þeir gera það að fullnustu. Þeir vöktu hann; kunnáttuna vantaði. En hann veit ekkert af þessu eftir á. Það er ekki vert að láta hann vita af því, að það hafi átt að taka af honum höndina. Fyrsta skilyrðið er, að þið verðið ekki hrædd. Hann verður dofinn í —

hendinni, þegar hann vaknar, því Jensen tók hana úr liði.

Þar með virtist þeim tilraunabætti vera lokið það kvöldið. Þar á eftir fór það fram, er nú skal greina, og ekki virtist standa í einu sambandi við tilraunina með handlegginn.

Miðillinn: »Það er gott að losna við þetta«.

Þá er sagt á dönsku: »Vi skal tage ham helt op, hvis vi kan«.

Miðillinn: »Nei, nei, ekki þetta; eg fæ sinadrátt af því«.

Stjórnandinn: »Sá hollenzki var að eiga við hann, æfa hann, ná úr honum krafti. Við þurfum mikla æfingu, til þess að alt komi að tilætluðum notum«.

Rétt á eftir kom hristingur á borð og stóla, ljós og högg.

Eins og þið hafið sjálfsagt tekið eftir, *fanst* miðlinum höndin vera tekin af sér. En gestirnir segja, að þetta hafi ekki verið annað en »smáæfingar« og að ekki hafi verið annað að gert en taka höndina úr liði.

Daginn eftir skrifaði miðillinn heima hjá mér ósjálfrátt, en vakandi, alvarlegar áminningar um það, að á tilraunafundinum næsta kvöld yrðu menn að vera mjög rólegir og hafa hljótt um sig. Annars gæti líf miðilsins verið í veði. »Óperation« ætti að fara fram á honum, en hann mætti ekki fá neina vitneskju um það fyrirfram, svo hann kæmist ekki í neina æsingu.

Þá skal eg lofa ykkur að heyra það, sem gerðist á fundinum næsta kvöld (19. des.). Eftir venjulega fundarbyrjun, söng frá okkur, bæn frá stjórn-

andanum, virtist stjórnandinn bregða sér hurt stundarkorn. Svo segir miðillinn:

»Komdu nú sæll og blessaður! Eg gleðst af að sjá þig koma. En hvað ætlaðu að gera við alla þessa hnífa? — Nei, nei, nei!« (Fer inn í byrgið).
»Nei, nei, það má ekki«.

Rödd stjórnandans: »Passið þið!«

Nú heyrðust um stund kvalastunur frá miðlinum innan úr byrginu. Þá kemur hann fram úr byrginu og segir, eins og raunamæddur:

»Hvenær komið þið með hann aftur?«

Þá kom miðillinn til mín — eg sat inst í salnum — rétti mér tóma vinstri ermina á jakkanum sínum og sagði með rödd stjórnandans: »Haldið þið hérna í, varlega! Það má þreifa með gætni«.

Eg þreifði og fann ekki vinstri handlegginn.

Stjórnandinn: »Taktu jakkann og farðu varlega! Taka hann hægramegin! — Eg læt hann fara fram fyrir; það er frekara hressandi loftið þar. Eg er hræddur um, ef hitinn verður of mikill, að honum blæði«.

Miðillinn fór þá fram í autt herbergi, fram af salnum og var þar ofurlitla stund. Þá kom hann aftur inn og fór inn í byrgið.

Þá var kallað á mig með rödd stjórnandans: »Viltu vita, hvort nokkuð blæðir úr nefnu á honum?« Eg spurði, hvort eg mætti þá kveikja á eldspýtu.
»Já, en þið megið ekki hafa ljósið lengi«.

Eg kveikti og sá, að ekkert blæddi. Miðillinn lá á hálmdýnu á hægri hliðinni inni í byrginu. Eg athugaði aftur, hvort eg fyndi ekki handlegginn. En það fór á sömu leið.

Miðillinn: »Æ, hvert ætlið þið með hana? Hvar er hún?«.

Stjórnanndinn: »Gáið þið nú vel að, hvort þið sjáið nokkur fyrirbrigði fyrir framan hjá ykkur; vera mætti að sæist einhverju verkfæri veifað, svo sem eins og hendi frænda míns«.

Við litum vandlega í kringum okkur út um salinn, en sáum ekkert. Þar á móti fundu tveir piltar kalda og mjúka hönd koma við andlitin á sér.

Mér var enn boðið að þreifa um öxlina, og eg gerði það svo rækilega, sem eg gat, og fann ekki handlegginn.

Stjórnanndinn: »Þetta fáíð þið að sjá með tím-anum í björtu. En af því að við erum svoddan við-vaningar, þá getum við ekki komið því til leiðar nema svona. Hafið þið orðið vör við nokkuð? (Honum var sagt, hvers menn hefðu orðið varir). Já, hún var köld. Tóku þeir á henni? — Sökum þeirrar »óperatiónar«, sem hér hefir farið fram, má eg ekki hafa hann lengi. Honum verður kannske bylt við, þegar hann vaknar. Eg ætla að setja hana á svona, án þess að afklæða hann áður. Það væri gott, að einhver væri við (inni í byrginu), þegar hann vaknar. Eg segi ykkur til, þegar eg er búinn að setja hann í sömu stellingar«.

Nú fóru að heyrast brestir frá miðlinum, og jafn-framt heyrðist eins og væri verið að nudda hann. Rétt á eftir tók hann til máls með sínum eigin mál-rómi:

»Æ, æ, hvar er eg? (Hann var spurður, hvort stjórnanndinn væri viðstaddur). Eg veit það ekki. (Hvort honum liði ekki vel). Nei, mér er ilt í hend-inni. Hvar er eg? (Honum var sagt, hvar hann

væri). Nei, eg er heima. Er eg löngu háttaður? Nei, eg er ekki þar. Það eru einhverjar tvær hræður við öxlina á mér. Þeir eru hér hvor á móti öðrum, eins og þeir séu að toga saman eitthvað. Það á eitthvað að fara að gera mér ilt. Eg er í svo mikilli hættu. Þeir eru með opinn voða. Æ, kveikið þið. Nei, strax! Æ, reisið þið mig upp! Hver er að pikka í mig? Eruð þið að því? Hver er þá að því? — Æ, komdu nú sæll! Þú skilur mig eftir í þessum fanta-höndum!«

Stjórnandinn: »Komið þið nú sæl! Nú fer eg að vekja hann. Hann verður kannske máttlaus í hendinni; en það verður ekki lengi. — Við erum nú með efri armlegginn; hitt er líflaust. Verið þið blessuð og sæl! Eg vona það takist vel. — Viljið þið láta fortjaldið fyrir, svo að hann verði orðinn kaldur áður?«

Eftir dálitla stund vaknaði miðillinn og kvartaði um dofa og máttleysi í vinstri hendinni, en var að öðru leyti heilbrigður.

Þetta kvöld var ekki öðrum boðið að athuga fyrirbrigðin en mér einum. Eg fór ekki fram á það þá, því að bæði hafði svo rik áherzla verið á það lögð þá, að algerð kyrð yrði að vera í salnum, og svo virtist, sem sá hreimur væri í rödd stjórnandans, að hann væri dálítið smeykur um úrslitin.

En kvöldið eftir (20. des.) kom sama fyrirbrigðið aftur. Eg ætla ekki að tefja tímann með því að fjöl-yrða um það. Læt mér nægja að geta þess, að þá var fyrirbrigðið athugað af 5 mönnum og hvað eftir annað kveikt á meðan. Þeim fór öllum eins og mér. Enginn fann handlegginn. En 3 fundarmenn fundu hönd strjúkast um andlitin á sér frammi í salnum, þegar miðillinn lá inni í byrgi.

Þetta fyrirbrigði kom enn fyrir löngu seinna í vetur eitt kvöld, alveg að óvöru. Þá var það enn athugað af 7 mönnum og hvað eftir annað í ljósi. Eg var einn þeirra, og eg get sagt um sjálfan mig, að eg fékk þá öruggari vissu en áður. Miðillinn stóð á gólfinu og eg strauk frá öxlinni niður eftir síðunni og bakinu og eins að framan. Sömuleiðis strauk eg hringinn í kringum hann, hátt og lágt um bolinn. Mér finst það blátt áfram hlægilegt að hugsa sér, að eg hefði ekki orðið var við handlegginn með jafnvandlegri þreifingu, ef handleggurinn hefði verið þar í venjulegu ástandi, nema ef eg hefi á þeirri stundu orðið fyrir einhverjum dáleiðsluáhrifum, og þar hefir verið um skynvillu að tefla. Þá hafa allir hinir sex orðið fyrir sams konar áhrifum, því að öll rituðum við í fundarlok undir vottorð þess efnis, að handleggurinn hefði ekki verið okkur skynjanlegur, og öll tjáðum við okkur fús til að staðfesta það vottorð með eiði.

Eg veit ekki, hvort er dularfyllra, að við höfum öll orðið fyrir sömu skynvillunni á þessari stund, eða hitt, að handleggurinn hafi í raun og veru óskynjanlegur orðið.

Ósýnilegir gestir.

Það mun eiga við, að eg minnst nokkurum orðum á þá ósýnilega gesti, sem til okkar hafa komið mest í vetur, þó að mönnum sé að nokkru leyti kunnugt um það af blöðunum. Eg verð að láta mér nægja að minnast á þá tvo, sem við höfum haft mest saman við að selda.

Eg hefi getið þess, að nýr gestur hafi tekið við stjórninni í nóvembermánuði. Hann hefir stjórnina enn. Hann segist vera *Konráð Gíslason* prófessor,

afabróðir miðilsins. En vikum saman lét hann okkur leyna miðilinn því, hver hann væri, af ástæðum, sem hann gerði grein fyrir. Hann hefir reynst stjórnsamur mjög, svo að sumum finst hann nokkuð ráðríkur, jafnvel orð haft á því af öðrum ósýnilegum gestum. Hann sýnist hafa algert vald yfir því, hverjir fái að nota miðilinn, og undir hans stjórn hefir miðlinum horfið öll hræðsla við sýnir þær, er hann sér í millibilsástandi. Fyrirskipanir hans eru ávalt mjög ákveðnar og hann finnur óspart að því, sem honum þykir ábótavant. Þegar hann vill fá einhverju framgengt, sækir hann sitt mál fast, en tekur samt stundum röksemdir annarra til greina. Málrómur hans er dimmur og heldur óþýður. Hann gengur ríkt eftir alvöru við tilraunastarfið, en hefir jafnframt margsinnis tekið það fram, að lífsgleðin sé meira virði fyrir mennina, en þeir geti gert sér fulla hugmynd um, fyr en þeir séu komnir inn í annað líf.

Áður en hann kom til sögunnar, kom engu okkar til hugar að hafa neinn trúræknisblæ á tilraununum. En skömmu eftir að K. G. kom til sögunnar fór hann ýmist að flytja bænir sjálfur í fundarbyrjun, eða láta aðra ósýnilega gesti gera það. Jafnframt bað hann okkur um sálmasöng. Til þess að hafa full not af frænda sínum sem miðli, kvað hann sér mikla nauðsyn á að breyta lunderni hans, einkum að innræta honum bænarhug og uppræta hefndargirni. Hann lét það allskýrt uppi, sem hann hefði að frænda sínum að finna, en samt með varúð og ástúð.

K. G. hefir ekki fært neinar sannanir fyrir því, að hann sé sá, er hann þykist vera. Hann segir, að fyrir sér hafi vakað, og vaki enn, að færa þá beztu sönnun, sem til sé, þá, að sýna sig, eins og har

var í jarðnesku lífi. En það hefir honum ekki tekist. Þar á móti hefir einu sinni komið fram í ljósi mynd, sem sá, er auga kom á hana, fullyrðir, að hafi verið mjög lík K. G. Því miður kom ekki nema einn auga á myndina. Hann hafði aldrei séð mynd af K. G., en fann hana næsta dag (í þýzku útgáfunni af aldamótabók dr. V. G.) og þekkti hana þá tafarlaust. K. G. segir, að endurminningasannanir séu meiri örðugleikum bundnar, en við gerum okkur að jafnaði í hugarlund. Mjög mikið gleymist af jarðneskum atvikum, þegar komið sé inn í annað líf. Og því, sem menn annars muna, hætti þeim við að gleyma, þegar þeir séu komnir í samband við miðilinn. Verkefnið verði þá tvöfalt og hvorttveggja afar-vandasamt: 1) að halda endurminningunum föstum; 2) að stjórna miðlinum á þann hátt að koma endurminningunum óskektum gegnum heila hans og út af vörum hans. Þetta sé því örðugra, sem ástand hins framliðna manns taki gagngerðum breytingum, meðan hann er í sambandi við miðilinn. Auk þess sé kosturinn á að koma endurminningasönnunum að bundinn hinum og öðrum skilyrðum og vandkvæðum. Til dæmis að taka standi þeir betur að vígi, sem horfið hafi skyndilega burt af þessum heimi, en hinir, sem sætt hafi löngum andlátsaðdraganda, annaðhvort af sjúkdómum eða elli. Og að öllum jafnaði þurfi undirbúning undir og fyrirhöfn fyrir endurminningasönnunum, sem hann hafi ekki getað snúist við fyrir sitt leyti, því að mikið hafi frá hans hlið verið haft fyrir þeim fyrirbrigðum, sem fengist hafi, og meiru hafi honum ekki verið unt að koma í verk. Dálitlar tilraunir hefir hann gert til þess að sanna latínu-kunnáttu sína. Þó að

hann hafi þar komist skamt, eru þær tilraunir í mínum augum allmerkilegar, með því að miðillinn kann ekki nokkurt orð í latínu. En að hinu leytinu hefir hann haldið uppi löngum samræðum við okkur um annað líf og guðfræðileg efni, samræðum, sem áreiðanlega liggja utan við sjóndeildarhring miðilsins, þegar hann er í venjulegu ástandi. Íslenzkan á viðræðum K. G. er ekki nema við og við svo góð, sem hún mundi hafa verið í jarðnesku lífi hans, sum orðtæki fyrirtaks-smellin, en óhreint mál innan um, á sinn hátt líkt og þegar miðillinn ritar ósjálfrátt.

Eftirfarandi grein er í stuttu máli fyrir því gerð af hinum ósýnilegu gestum: »Við hvíslum hugsununum inn í heila miðilsins, og getum gert það án þess að klæða þær í orðabúning, alveg eins og við getum talað hver við annan á okkar tilverustigi, án þess að greining tungumálanna sé til fyrirstöðu. Sé nú valdið yfir miðlinum fullkomið, þá getum við til fulls ráðið því, hvern búning hugsanirnar fá, þegar þær koma fram af vörum hans. En sé stjórn okkar á miðlinum að einhverju leyti ábótavant, þá verður það miðillinn, sem að meira eða minna leyti ræður búningnum, auðvitað því meira, sem við höfum minna vald yfir honum. Og svo áfátt getur stjórninni verið, að hugsanirnar sjálfar aflagist að meira eða minna leyti, þegar þær berast til ykkar«.

Annar gesturinn, sem við höfum haft mest saman við að selda, er *norski lækurinn*, sem minst hefir verið á í Fjallkonunni. Eg ætla ekki að fara að endurtaka það, sem þar hefir verið sagt. Þegar lækninga-tilraunirnar byrjuðu, spurðum við K. G., hvort hann væri einn um hituna, eða hvort hann hefði útvegað sér lækni. Hann gaf okkur í skyn

að hann hefði lækni, en vildi þá ekkert frekara fara út í þá sálma. Skömmu síðar heyrðum við miðillinn vera farinn að tala norsku inni í byrginu við ósýnilega gesti. Þar á eftir gaf læknirinn sig fram við okkur, og hefir daglega, að kalla má, talað við okkur síðan. Hann var ófáanlegur til að segja, hver hann væri. En þá vildi einu sinni svo til, að K. G. nefndi hann, óvart að því er virtist, við lækninga-tilraun í heimahúsum. Hann flýtti sér að fara að tala um annað, eins og hann væri að breiða yfir þessa vangá. Að eins einn þeirra, sem viðstaddir voru, tók eftir nafninu, og hann hafði ekki orð á, hvert nafnið væri. Nokkuru síðar bar svo til, að einn sjúklingur lá á legubekk í tilraunasal okkar og beið lækningatilaunar. Legubekkurinn er rétt fyrir framan byrgið. Miðillinn var frammi í salnum í millibilsástandi. Þá segir sjúklingurinn: »Nú veit eg, hvað norski læknirinn heitir. Eg heyrði kallað á hann innan úr byrginu« (sem var mannlaust). Við báðum sjúklinginn að nefna ekki nafnið. Sá, sem áður hafði heyrt það, gaf sig þá fram, og þeir tveir báru sig saman. Báðir höfðu heyrt sama nafnið. Læknirinn kallaði þá annan þeirra inn í byrgið, og kannaðist við nafn sitt, en bað að leyna því. Jafnframt sagði hann til sannindamerkis nokkur atriði úr lífi sínu. Alt hefir það reynst rétt. Enn fremur er þess að geta, að miðillinn kveðst margsinnis hafa séð lækinn í vöku, eins og ýmsa þá ósýnilega gesti aðra, sem við höfum átt mest saman við að sælda. Hann segist þekkja þá í sjón jafn-vel eins og þá jarðneska menn, sem hann er samvistum við daglega. Af þeim manni, sem sagður er vera okkar »norski læknir«, er ekki til nema ein mynd hér í bæ, svo mér sé kunnugt.

Engin minstu líkindi eru til þess, að miðillinn hafi nokkuru sinni séð þá mynd, þangað til hún var látin bera fyrir augu hans hér um daginn, án þess að honum væri sagt, í hverju skyni það væri gert. Honum varð tafarlaust að orði: »Þarna er mynd af norska læknum!«. Engin líkindi eru heldur til þess, að hann hafi haft neina vitneskju um neinn norskan lækni, enda þverneitar hann því.

Þeir K. G. og norski læknirinn eru, að því leyti, sem við höfum getað orðið þeirra varir, jafn-ólíkir eins og tveir, alveg óskyldir, jarðneskir menn eru vanir að vera. Málrómurinn er allsendis ólíkur og viðmótið alt. Læknirinn er fyrirtaks-ástúðlegur, þýður og gamansamur. Hvað eftir annað hefir skoðanamunar kent hjá þeim, þó að þeir tali hvor um annan með mikilli lotningu. Fyrir hefir það komið, að ágreiningurinn hefir verið svo mikill, að læknirinn hefir lýst yfir því við okkur, að hann vildi enga ábyrgð hafa á tiltækjum K. G. og ætlaði ekki að vera viðstaddur. Honum hefir þá þótt of mikið á miðilinn lagt. Og svo hefir virzt, sem hann hafi haft á réttu að standa, — að áhugi K. G. á því að koma fyrirbrigðunum áleiðis hafi stundum verið meiri en samsvaraði kröftum og heilsu miðilsins. Um fleira hefir verið skoðanamunur hjá þeim. En eg hefi ekki tíma til að fara frekara út í þá sálma.

Læknirinn segist vitja sjúklinga sinna miðilslaust stundum. Fyrir hefir það komið, að hann hefir til sannindamerkis látið heyrast skýr högg í svefnherbergjum þeirra um hánætur, og eins sagt frá því, er þar hefir þá gerst, og hvorki hefir verið á miðilsins vitorði, né nokkurs manns annars, nema þeirra, er þar hafa verið.

Tímans vegna get eg ekki skýrt frekar að þessu sinni frá þeim gestum, er komið hafa. Þeir hafa verið margir nokkuð, og þeir hafa allir verið með einstaklings-einkennum. Sumir hafa virzt vera í náinni og stöðugri samvinnu við K. G., aðrir hafa komið til þess að æskja fyrirbæna, enn aðrir til þess að kasta á okkur kveðju snöggvast, og nokkura kveðst K. G. hafa fengið, til þess að færa okkur endurminninga-sannanir. Málróm sumra höfum við þekt glögglega, þar á meðal manna, er miðillinn hefir aldrei séð á æfi sinni. Eins hefir miðillinn lýst í millibilsástandi framliðnum mönnum, sem hann segir vera viðstadda, og full vissa er fyrir, að hann hafi aldrei getað augum litið.

Endurminninga-sannanir.

K. G. hefir sagt aðalmarkmið sitt í vetur vera það að geta látið okkur sjá og tala við sig og aðra framliðna menn í líkamlegri mynd. Undirbúning þess sagði hann ýms hinna tilkomumeiri fyrirbrigða vera, svo sem lyftingarnar, ljósaganginn, leikfimina, sem eg hefi ekki getað frá skýrt, og handleggshvarfið. Lengi hafði hann góða von um, að það mundi takast í vetur. En í febrúarmánuði veiktist miðillinn, og þá var okkur þegar gert viðvart um, að miðilsgáfa hans væri í hættu. Eftir það tókst ekki að sýna nein ljós, þótt ítrekaðar tilraunir væru til þess gerðar. Og þar kom að lokum, að okkur var tilkynnt, að allar »materialisationir» — og til þeirra eru bæði ljósin og holdtekju-fyrirbrigðin talin — yrðu að bíða betri tíma, þegar heilsa miðilsins hefði komist í betra horf. En jafnframt var þá horfið að öðru ráði —

því, að leita laga við að færa okkur endurminninga-sannanir. Alkunnugt er, að það er sú tegund sannana, sem brezka og ameríska sálarrannsóknafélagið hefir fengist svo mikið við, með Mrs. Piper sem miðil, og að það eru þær sannanir, sem gerðu að lokum dr. Hodgson og prófessor Hyslop að spíritistum, eftir að þeir höfðu um mörg ár verið mjög andvigir spíritism-anum og dr. Hodgson sérstaklega gert sér far um að sanna, að hann væri blekking ein. Eg get ekki með nokkuru móti gert nákvæma grein fyrir árangrinum af þeim tilraunum. Sumpart vegna þess, að það yrði alt of langt mál. Sumpart vegna hins, að staðfestingar-vitneskju verður að fá um sumt af öðrum landshornum, og þess hefir enn ekki verið kostur, því að svo skamt er síðan, er þær tilraunir hófust. En það get eg tekið fram, að árangurinn hefir þegar orðið mjög merkilegur. Frásögnum hefir rignt kvöld eftir kvöld um efni, sem ekki er nokkur vegur að hugsa sér, að miðlinum hafi verið kunnugt um á venjulegan hátt: um bæi, landslag, örnefni, viðburði, smámuni í eigu framliðinna manna og þar fram eftir götunum. Mikið af þeim frásögnum hefir reynst rétt við rannsókn; um sumt er ófengin vitneskja; en það er ekki teljandi, sem reynst hefir rangt. Engu auðveldara hefir reynst að fá réttar frásagnir um þau efni, sem viðstöddum mönnum hefir verið kunnugt um, en um önnur, sem enginn viðstaddur hefir heyrt nefnd á nafn.

Lækninga-tilraunir.

Fáeinum orðum verð eg að víkja að lækninga-tilraununum. En um þær verð eg að vera fáorður.

eins og um endurminninga-sannanirnar. Ekki vegna þess, að þar gæti ekki verið frá mörgu merkilegu að skýra. Heldur vegna hins, að þetta er orðið svolangt mál. Og jafnframt vegna þess, að frá árangrinum er ekki unt að skýra til fulls enn. Sumir sjúklingarnir virðast hafa orðið albata, en full reynsla ekki fengin fyrir því, hve endingargóður batinn verður. Aðrir virðast vera á batavegi, og eðlilegast að bíða úrslitanna. Enn aðrir standa í stað, en ekki talið fullreynt enn. Þegar þess er gætt, að nær því eingöngu hefir verið reynt við þá sjúklinga, sem ekki hafa getað fengið heilsubót hjá beztu læknum landsins, þá ætti engan skynsaman mann að furða á því, þó að um einhverja örðugleika sé að tefla. Eg geri ráð fyrir, að Tilraunafélagið muni gera árangurinn heyrum kunnan á sínum tíma. Það hefir enga tilhneiging til þess að stinga neinu undir stól í því efni.

Að öðru leyti læt eg mér nægja að segja þetta af lækninga-tilraununum. Þær byrjuðu á lækningum á miðlinum sjálfum. Meðal annars heyrðum við þá í sambandshúsinu áslátt á brjóstið á honum, nákvæmlega eins og rannsóknar-högg lækna. Við tókum um báðar hendurnar á honum. En högginn héldu áfram alveg eins eftir sem áður. Sams konar högg heyrðum við á brjóstinu á honum, þegar hann lá í millibilsástandi í rúmi sínu mikið lasinn. Sömu-leiðis kom þá alveg upp úr þurru sterkur ilmur frá höfðinu á honum. Það kemur ekki til nokkurra mála, að miðillinn hafi haft neitt meðal hjá sér, sem sá ilmur hafi getað stafað af.

Um þessar mundir var það fært í tal við gestina í gamni, hvort þeir gætu ekki læknað aðra en mið-

ilinn. Fyrst var svarað, að það mundu þeir ekki geta, nema unt væri að koma sjúklingunum í millibilsástand. En nokkuru á eftir fóru þeir að bjóðast til að gera tilraunir til lækninga á vakandi sjúklingum. Þeir tóku það vandlega fram, að þeir vissu ekki, hvort það hepnadist. Þetta væri ekki annað en tilraunir, og reynsluna vantaði þá enn. En þeim þótti mjög sennilegt, að eitthvað gætu þeir læknað. Við Sáum það daglega, að hér var að tefla um einhvern kraft, sem stýrt var af vitsmunum, hver sem nú sá kraftur var og hvaðan sem vitsmunirnir stöfuðu. Okkur þótti það ekki nein fjarstæða, að kraft, sem gat framleitt högg, fært hluti úr stað, sýnt ljós og gert mannshandlegg óskynjanlegan, kynni að mega nota til lækninga. Okkur fanst, og finst enn, það blátt áfram skrælingjaháttur að reyna það ekki, þegar tilraun var á boðstólum. En miðlinum var þetta sárnaudugt. Hann hafði enga trú á því, að þetta tækist, og hann gerði ráð fyrir, að þetta yrði gert að ofsóknar efni gegn sér. Það hefði líka verið nokkuð undarlegt af honum að sækjast eftir að fást við lækningar á ólæknanandi sjúkdómum. Og með einhverju öðru hefði verið hyggilegra að reyna að blekkja menn, ef um visvitandi blekking hefði verið að tefla. Aðdróttanir og ásakanir í þá átt eru í augum okkar allra, sem kunnug erum málinu, jafnfávíslegar eins og þær eru ómaklegar og illmannlegar. Og eg vona, að flestir skynsamir og óhlutrægir menn muni líta svo á, þegar þeir hugsa sig um.

Í sambandi við lækninga-tilraunirnar hafa komið fyrir ýms merkileg fyrirbrigði, sem eg get borið um af eigin reynd. Meðal annars hefir ilmurinn verið svo sterkur stundum af handleggjum og höndum

miðilsins, að hann hefir borist um allan tilraunasalinn, og þegar hann hefir snortið andlitin á mönnum, hefir ilmurinn af þeim haldist góða stund. Margsinnis hefir miðillinn verið rannsakaður vandlega á undan, svo að með öllu er fyrir það girt, að hann hafi getað haft nokkur ilmandi efni með sér. Allir viðstaddir hafa gengið úr skugga um ilminn, stundum 20—30 manns í einu. Og eftir að miðillinn hafði í millibilsástandi nuddað bakið á einum sjúklingnum, sá eg einu sinni, ásamt nokkurum mönnum öðrum, um mikinn hluta af bakinu á sjúklingnum eitthvert efni, líkast storknuðum döggvum; sumstaðar var það hvítgráleitt, en sumstaðar brá á það grænleitri sliktu. Eg er þess fullvís, að miðillinn hefir hvorki haft það efni með sér, né haft neina hugmynd um, hvernig hann ætti að afla sér þess.

Niðurlag.

Eg ætla að láta hér staðar numið með frásögnina. Eg gæti sagt frá fjölda-mörgum fyrirbrigðum öðrum, sem eru alveg jafn-merkileg og jafn-dularfull eins og þau, er eg hefi minst á, fyrirbrigði, sem gerst hafa bæði í sambandi við I. I. og Guðmund Jónsson. Því að í sambandi við Guðm. J. hafa líka gerst, auk þess, sem skýrt hefir verið frá á prenti, ýms fyrirbrigði, sem eru með hinum merkustu, er gerst hafa af sama tægi nokkurstaðar í veröldinni. En eg get ekki með nokkuru móti skýrt í einum fyrirlestri frá öllu, sem fyrir okkur hefir komið. Og jafnframt geri eg mér í hugarlund, að þeir sem ekki sannfærast af því, sem eg hefi nú sagt, um það, að ýmislegt hafi fyrir okkur komið, sem vert sé að

athuga, þeir muni ekki fremur sannfærast, þó að eg hafi þessa frásögn lengri.

Eg hefi ekki verið að segja ykkur frá þessum fyrirbrigðum í því skyni að fá ykkur til að fallast á neinar kenningar um það, hvaðan þau stafi, eins og eg hefi áður tekið fram. Sjálf segjast þau stafa frá framliðnum mönnum. Það er mjög fjarri mér að lá það nokkurum, þó að hann eigi örðugt með að fallast á þá staðhæfingu. Eg er þess ekki fullvís, að nokkurum ykkar sé það í raun og veru ljósara en mér, hve afarmiklum örðugleikum það er bundið að fá sannfæring fyrir því, að vér jarðneskir menn getum komist í samband við framliðna menn. Staðhæfingin er svo gífurleg, eftir almennum hugsunum vorum svo afskaplega ótrúleg, og viðurkenning hennar hefir í för með sér svo gagngerðar breytingar á lífskoðun margra manna að minsta kosti, að eg finn, að það er ekkert annað en eðlilegt, að mannsandinn verjist henni í lengstu lög. Hann verst henni alveg eins fyrir því, þó að hún sé mesta gleðiefni mannkynsins. Sumt getur verið svo gleðilegt, að það sé alveg ótrúlegt einmitt fyrir þá sök. Hvernig sem á málið er litið, er það þess eðlis, að mannsandinn heimtar hinar ríkustu sannanir, og leitar skýringanna hér í heimi, svo lengi sem þess er nokkur kostur í augum þess, er skýringanna leitar.

Skýringarnar eru í stuttu máli þessar: Persónuleikur mannsins er svo margþættur og hugur hans getur verið svo háður sjálfsblekking, að maðurinn, í sérstöku ástandi, telji sjálfum sér trú um, að hann sé allur annar en hann er í raun og veru, hafi skifti á sjálfum sér og t. d. löngu framliðnum mönnum. Jafnframt er mannshugurinn gæddur hinum og öðrum

dularöflum, meðal annars því að geta sogið í sig vitneskju um hitt og annað frá fjarlægum stöðum og löngu liðnum tímum á einhvern alt annan hátt en með skilningarvitunum. Og sjálfsagt eru þeir til, sem ætla, að mannshugurinn sé því afli gæddur, að annaðhvort geti hann fært hluti úr stað, framleitt högg, ljós og ilm, og gert útlími á mönnum óskynjanlega, eða þá komið mönnum í það ástand, að þeir ímynda sér að þeir verði alls þessa varir, þó að engin breyting verði annarstaðar en í vitund sjálfra þeirra — og að hann geti meira að segja komið í þetta ástand mönnum, sem ekki verða fyrir neinni breyting annarri, meðan á þessari mikilvægu kynjabreyting stendur.

Vitaskuld hafa þessar skýringar að kalla má við ekkert að styðjast. Þær eru nær því að öllu leyti gripnar úr lausu lofti. Og sérstaklega trúlegar finnast mér þær sannast að segja ekki. En séu þeir einhverjir hér, sem þykja þær trúlegri en hitt, að fyrirbrigðin stafi þaðan, sem þau þykjast stafa, þá kemur mér ekki til hugar að vera neitt um það að fást.

En tvent er það annað, sem eg held fram.

Annað er það, að dularfull fyrirbrigði séu að gerast, — að nokkur sams konar fyrirbrigði hafi gerst hjá okkur í vetur, eins og þau, sem sumir af nafnfrægustu vísindamönnum heimsins segjast hafa verið sjónarvottar að og telja stórmerkileg. Eg neita því gersamlega, að þeir, sem ekkert hafa við tilraunirnar fengist og ekkert skyn bera á málið, hafi nokkurn rétt til þess að bera á okkur nokkura ósannsögli eða fábjánalegt athugunarleysi.

Hitt, sem eg vil halda fram, er þetta: Þeir menn, sem eru að fást við rannsókn dularfullra fyrirbrigða,

hafa svo ómótmælanlegan og skýlausan rétt til þess, að það er forsmán og svívirðing að gera það starf þeirra að ofsóknarefni gegn þeim. Eg segi það ekki fyrir þá sök, að eg á hér sjálfur hlut að máli. Eg veit og finn, að eg hefði haft drengskap til að segja það, þó að eg hefði ekkert verið við þessar rannsóknir riðinn. Fáist ekki full viðurkenning fyrir þeim rétti hjá þjóð vorri, þá ættum við ekki að tala um andlegt frelsi hér á landi nema í hálfum hljóðum og með kinnroða.

Og einu atriðinu gæti eg reyndar bætt við. Meðan skýringar þeirra manna, sem ekki fallast á að fyrirbrigðin stafi frá öðrum heimi, eru ekki sennilegri en þær, sem eg hefi þegar bent á, er það hámark hrokans og sjálfbirgingsháttarins, að æpa að þeim mönnum, sem gera sér í hugarlund að fyrirbrigðin stafi þaðan, sem þau segjast stafa, og að dýrstu vonir mannsandans séu að fá staðfesting hér í heimi.

